

BUDAPESTI GAZDASÁGI FŐISKOLA,

Kereskedelmi, Vendéglátóipari és

Idegenforgalmi Főiskolai Kar

Magyar borbiblia

Nagy magyar borászok hitvallása a borról

Konzulens:

Dr. Csizmadia András

Docens

Készítette:

Nagy Bence

Turizmus Vendéglátás szak

Vendéglátás és szálloda szakirány

2015

IGAZOLÁS

Szakdolgozati konzultációkról

Dátum	Téma	Aláírás
2015. 05.02.	Téma megbeszélés, fondusz	
2015. 09.15.	Változat megbeszélés	
2015. 10.08.	Szöveg megbeszélés	
2015. 11.23.	Feladat anyag átutalása	

(Minimum 3 alkalommal kell a konzulenssel egyeztetni. A dátum mellett szerepelnie kell, hogy miről volt szó az adott időpontban.)

Nyilatkozat

Igazolom, hogy Nagy Becca hallgató (képzés: TURIZMUS VÉDELÉSI szak, 4. évfolyam, NAPPALI tagozat)

a konzultációkon 4 alkalommal megjelent. Valamint igazolom, hogy a szakdolgozat általam látott legutolsó - értelemszerűen nem a végső, a hallgató által leadni kívánt - változata a még javasolt kisebb változtatásokat figyelembe nem véve, kielégíti egy szakdolgozattal szemben támasztott formai és tartalmi követelményeket.

Budapest, 2015. dec 3.

aláírás

NYILATKOZAT¹

a

szakdolgozat leadásához

Alulírott NAGY BENCE a Budapesti Gazdasági Főiskola Kereskedelmi, Vendéglátóipari és Idegenforgalmi Főiskolai Kar TURIZMUS VÉNDEGLÁTÁS szakos nappali /távoktatás/ tagozatos végzős hallgatója nyilatkozom, hogy a MAGYAR BORBIBLIA - NAGY MAGYAR BORÁSZOK HITVAJLLÁSA A BORRÓL

címmel bírálatra és védésre beadott benyújtott szakdolgozat saját munkám eredménye, amelynek elkészítése során a felhasznált irodalmat a szerzői jogi szabályoknak megfelelően kezeltem (a szükséges lábjegyzet/végjegyzet hivatkozásokat, valamint az ábrák hivatkozását megfelelően helyeztem el).

Budapest, 2005.....12..... hónap ...09... nap

Nagy Bence
(a hallgató aláírása)

¹ A leadásnál a szakdolgozat másodpéldányába kell belefűzni.

Köszönetnyilvánítás

Ha a dolgozat követelményrendszere szerint módomban áll a tanulmány létrehozásában segítséget nyújtó ismerősöknek, barátoknak köszönetet nyilvánítanom, hát eleget téve a személyük iránt való lekötöttségem kifejezésének, élek a lehetőséggel és újfent és százszor is hálásan mondok köszönetet a tanulmány elkészítéséhez nyújtott önzetlen segítségükért. Köszönöm Bacsó Andrásnak, Bock Józsefnek, Csépe Attilának, Fölföldi Bélának, Gere Attilának, Gromon Tamásnak, Kaló Imrének, Kincses Józsefnek, Liptai Zsoltnak, Losonci Bálintnak, Dr. Lőrincz Györgynek, Szentesi Józsefnek, Szepsy Istvánnak, Tiffán Edének, Varga László, nyugalmazott református lelkésznek, Vida Péternek és Virág Andrásnak.

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék.....	1
1 Bevezetés.....	2
2 Irodalmi áttekintés.....	4
3 Az ősforrás nyomában.....	6
4 Sejtelem.....	10
4.1 Prológus.....	10
4.2 Bor a hétköznapok történelmében.....	11
4.3 Emberből a bor.....	12
5 Tudatosság.....	17
5.1 A bor és a biblia.....	17
5.2 Bor az Ószövetségben.....	17
5.3 Bor az Újszövetségben.....	19
5.3.1 A kánai menyegző.....	19
5.3.2 Az embernek Fia mondja.....	21
5.3.3 Jézus a szőlőben.....	29
5.3.4 Borászok a jó Isten útján.....	30
6 Kíváncsiság.....	35
6.1 A Földre költözött Mennyország.....	35
6.2 A vér védelmében.....	40
6.3 „Íme, hitünk szent titka.”.....	42
7 Epilógus.....	51
8 Felhasznált irodalom.....	53
9 Interjúlista.....	54

1 Bevezetés

Tanulmányom létrehozása több egymásra épülő gondolat eredője. Ezen gondolatsor első része sejtésen, második része tudatosságon, harmadik része pedig kíváncsiságon alapszik. Előbbire szolgál példaként egy mátrai kis falvacskából az urbanizált létforma megélése a főiskolai évek alatt, illetve az oktatási rendszerből adódó háromszáz fős előadások és harmincfős idegennyelvórák nyomasztó keretei, mely benyomások tudat alatt serkentettek a test és lélekfrissítés hagyományos esszenciáinak kutatása felé.

Mindazonáltal a lelke mélyén mindenki sejti, legfőként minden magyar, a bor nem csak egy ital. A sejtalem emberi érzés, mint a szeretet, a ragaszkodás vagy a harag. Ám mégis más, a sejtalem: sugallat. Előbbieket az emberek egymás között is érzik, utóbbi – az ide kívánczó értelemben – viszont magányban, vevőként érzékelődik. A sejtelmek, sugallatok eredetének első vizsgálatából fakadó empirikus okfejtés egyértelmű és azonnali következményeként jutottam el a Szent Íráshoz és ezen belül is az Új Testamentumhoz, melyben a később következő oldalak tanulsága szerint, a bornak jelentős, kiemelkedő szerep jut. Emiatt, vagy talán a Biblia koránál régebbi emlékek miatt vált a bor minden idők „szent” italává.

Itt lépett be a tudatosság dolgozatom témájának megválasztásánál. Lehetnek olyan pontjai életünknek, amikor kapaszkodókat keresünk valamitől vagy valami felé menekülve. A ma embere egyre kilátástalanabban és betegebben viseli a keresést, és hogy ezt a legapróbb rezdülésekből is észrevesszük, árulkodó jelként szolgáljon. A kapaszkodó lehetne őseink tudatossága, melyet anyagokban és azok elkészítéséhez és használatához szükséges körülményekben hagyományoztak tovább. Példaként kínálkozik szűkebb rétegeknek a borkészítés, ami sok más mellett alázatra és magabiztos szerénységre tanít, melyek Jézus legfőbb személyiségjegyei, szélesebb közönségnek pedig a borfogyasztás, melynek hogyanja, mint az a következőkben ki fog derülni, életünk minőségének legpontosabb mércéje lehet.

A tudatos borászok tudják, a bor: műretek, és a bor születése: művészet. Madách Imre, *Az ember tragédiája* c. művében olvashatjuk, a műretek megszületéséhez nem csak szabály kell, de eszményítés legfőképp. A szabály a váz, és az eszményítés ad lelket belé és az önt szellemet rá, mely tulajdonságok nélkül tényszerűen nem lenne világunkban sem mű sem pedig művész. Az eszményítés

tudatos és kreált, vagy ha úgy jobban tetszik, tudatosan kreált. Így jutunk el ezen témaválasztás harmadik eredőjéhez. Miért a bor magasztaltatott a legeszményítettebb itallá?

Ezen gondolatmenet alkotja tehát a témába vetett hitem és a tanulmány elkészítéséhez kialakult inspirációm alapját.

A téma kiválasztása, annak kibontakoztatásának a fentebb említett gondolatmenettel összefüggő, egymást erősítő és kölcsönösen reprezentáló hatásának eredője. Azonban a dolgozat témája és a gondolatmenet megszületése közti időrendi sorrend alá-fölérendeltségi viszonyt a legcsekélyebb mértékben sem indukál és nem is indukálhat.

A dolgozat témáját a következőképpen fogalmazom meg: a ma élő legelismertebb magyar borászok (a teljesség igénye nélkül) borszemléletének, borfilozófiájának vizsgálata az Újtestamentum aspektusából, tehát az, hogy a jézusi borszemlélet milyen módon és minőségben jelenik meg a magyar borászok egy-egy neves képviselőjének borfilozófiájában.

Ezen tanulmány jelentőségét túlbecsülni nem szeretném, ám alul sem. Hamvas Béla, A bor filozófiája c. művében mindazon életről való tudás, mely élet valamennyiünknek a testi, lelki és szellemi táplálkozás hogyanjáról szól, benne foglaltatik, mely magát a létet jelenti. Ezen korszakokon átívelő művet annak, aki a borról ír, megkerülni nem lehet. Gondolatai a borfogyasztásról a jézusi derűvel való gyógyítás igényével emeltetnek már-már profetikus minőségbe, míg én, a szakdolgozat körülményrendszerének megfelelni kívánva úgy szólok a borról, mint amikor egy jó farizeus példabeszédet tart, ám remélem ettől még munkám nem lesz hiábavaló.

2 Irodalmi áttekintés

Tanulmányom hivatkozási alapjául szolgáló szakirodalmi forrsháttér jellegét legfőként négy mű befolyásolja.

Az elsőként általam megemlített hivatkozás Hamvas Béla 2000-ben kiadott, *A bor filozófiája* című műve. A mű nagyban segítette és megelőlegezte a borról kialakult közszemlélet szellemi irányba visszaorientálását mind nemzeti, mind nemzetközi szinten. Szokásteremtő, hagyományújító, a természeti ember tudatos, teremtő létére vezetni, visszavezetni vágyó világlátás megfogalmazása az értő gondoskodás nyelvén. A hangsúly a mindenkori hogyanon van, nem törődve a tér és idő korlátaival. A körülöttünk lévő anyagokkal való hívó egységélményben élést tanítja, nem prédikálva, de bölcsen, az általa megélt derülét mindenki számára a legkönnyebben elérhető formában és módon archivált megosztásával. Utat mutat egy földjével felelősen bánó emberi világba, mert, ahogy az ember viszonyul a környezetéhez, úgy kapja azt vissza attól, és ahogyan az ember látja a földjét színesnek vagy szürkének, aszerint válik az teremtett paradicsommá vagy sivataggá. Ebben segíti a mű a felé érdeklődéssel fordulók tízezreit, és ez által szolgál jelen tanulmány szakmai és szellemi hivatkozási alapjául.

Jelentős segítséget nyújtott a dolgozat megírásában Zelnik József 2010-ben kiadott *A nagy szertartás* című műve. A mű a szakmai objektivitás magaslatáról tekint a bor vallástörténeti múltjára és közvetíti azt, inspirálva dilettánst és avatottat, szkeptikust és hívőt az ismeretfeltárás és a gondolatébresztés égisze alatt. Munkája révén jelentős mennyiségű és minőségű vélt ősemlék elevenedik meg, tanítva ezzel a történelmi tudás tankönyveken túli megszerzésének és – azoknak részrehajlás nélküli – értelmezésének igényére.

Kötelességem kitérni a XX. század első felében íródott, okkult nézeteket következetesen kirekesztő Osztróvszkyné Dr. E. Németh Ágnes *A bor az ember életében* című kötetére. Írása a világ bortörténetét tárgyilagos, két lábbal a földön álló ténykérdésként tárgyalt emlékek aspektusából vizsgálja, az akkori történelmi tudásháttérrel ötvözve. Tanulmányomat a szakirodalmi hivatkozás céljával, és az általa képviselt század elei földhözragadtsággal gazdagította.

Anselm Grün, 2012-ben először német nyelven, majd 2013-ban a magyarra fordított változatban kiadott *A bor. Ég és föld ajándéka* című műve képzí

hivatkozásaim negyedik, jelentős egyházi támpontot és szerzetesi megvilágítottságot biztosító forrását. Jól komponálva, a bor és az egyház kapcsolatának minden aspektusát felölelni kívánva, a bencések alázatával és precizitásával, nyilatkozik meg, a rend viszonylagos zártságából fakadóan bizonyos „külső szemlélői” objektivitás jellegével, ám mégis avatottan. Ezáltal tudtam a Biblia értelmezés szerzetesi aspektusát részben megjeleníteni.

Írott forrásként nem mellékesen említendő még II. János Pál Pápa, 2003. ápr.17-én kiadott „*Az Egyház az Eucharisziából él*” (*Ecclesia de Eucharistia*) kezdetű Enciklikája (fordította: Dr. Diós István). Kötete a Római Katolikus Egyház egyházfői megnyilatkozása a borról, annak a katolikus szertartásrendben, a hívők és a klérus által megjelenített, illetve pápai akarat által megjeleníteni kívánt XXI. századi értelmezésének és gyakorlatának.

Mivel a Szent Írás-értelmezés – annak megléte óta – minden korszaknak nagy vitákat kavarázó velejárója, így a viszonyítás alapjául és a tanulmány téziséül szolgáló mű vizsgálatánál feltett szándékom volt a különböző aspektusok együttes megjelenítése, és a konzekvenciák viszonylagos objektív levonása. A Biblia történelmi jelleméből és értelmezési irányzatainak sokszínűségéből adódóan, az arról alkotott tengernyi megállapítás révén, és a források nagy mennyiségéből fakadóan, a teljesség igényét nélkülözni kívánva fogalmazódnak meg gondolatok, érvek és ellenérvek a Szent Írás vonatkozásában jelen tanulmány keretei között.

3 Az ősforrás nyomában

„A modernkori magyar nép legnagyobb borászainak véleménye.”

Ezt a mondatot írtam fel jegyzetfüzetem első lapjára a túra megkezdése előtti estén. Természetesen maradtak ki a meglátogatandó borászok neveit felsoroló listából – jelen téma vonatkozásában is – jelentős szignók, ám ezen borászok, gondolkodók személyéről vagy túl későn, vagy – mivel itt nem ünnepelt, mindenki által ismert nagyságokról van szó (ami nem az ő hibájuk) – egyáltalán nem is szereztem tudomást, így a mintavétel reprezentatív. Szubjektív listáról van szó, melyben a szakma egyéniségei a témára való vélt érzékenység tulajdonságát és a szakmában való elismertség körülményét egyaránt hordozva, és Csizmadia András, konzulensem által ezeket egyenértékben számítva nyerték el helyüket.

A téma komplexitásából adódik, hogy nem lehet egyértelműen rákérdezni a dolgozat tárgyát képező körülményre. Vagyis, hogy mennyire van jelen – ha egyáltalán jelen van – a jézusi borszemplélet a megkérdezettek borszempléletében. Ennek nincs űrmértéke, így tanulmányomban, mint magában a Biblia értelmezésében is, az érzetek Eredetének igazság és tényfeltáró tulajdonságát állítom a vizsgálatok eredményéül szolgáló véleményalkotás fundamentumául. A borászokkal töltött idő alatt tapasztalt érzetek objektív vizsgálatához, és a beszélgetéseknek közel azonos vágányba tereléséhez előre megtervezett forgatókönyvnek kellett alakítania a találkozások menetét. Így azonos kérdéssort kapott valamennyi borász. Természetesen némely esetben rövid mellékvágányokra is kitévedt a beszélgetés menete, ám sohasem a tárgy kifejtésének, sem az interjúalany megismerésének kárára.

A kérdéssor felállítása volt az első lépcsőfok a tanulmány elkészítésében, és az interjúk az egyetlen információforrás a borászok témáról alkotott véleményével kapcsolatban, a kutatás egyedüliségéből fakadó további források meglétének hiányában. A kérdésekre kapott válaszok adják a tanulmány mondanivalóját, így a kérdéssor megalkotásának kvalitatív milyensége alapjaiban formálta a dolgozat ívét és jellegét. Ennek tudatában a legnagyobb körültekintés mellett, Anselm Grün fentebb említett művéből gondolatokat merítve, és természetesen az Új testamentum, borászokkal való vélhető vonatkozásait kiemelve öltött alakot a kérdésrendszer, melynek inspirációs motorját saját kíváncsiságom alkotta.

A tanulmány szempontjából fontosnak tartom a kérdéssor pontos közlését, még a tulajdonképpeni dolgozattémára való felvezetés és az azt megalapozó ismeretek feltárása előtt.

Kérdéssor

1. Bemelegítő, rávezető kérdések

Van olyan, hogy „átlagos hétköznapi”?

Hogyan telik egy ilyen napja?

Mikor étkezik ilyenkor? Kikkel teszi mindezt, és hogyan? Mire figyel az étkezések alkalmával? (környezeti feltétel; tárgyi feltétel; étel, ételsor tudatos megválasztása; bor, borsor hozzáválasztása)

Az ételekhez választja a bort vagy a borhoz az ételt? Történt már Önnel olyan, hogy vásárolt vagy kapott egy palackbort, melyet nagy becsben tartott, és azon különleges alkalommal, mikor felbontották, kifejezetten egy hozzá választott vagy egy hozzá kreált ételt fogyasztottak?

2. A bor szerepe

Hétköznapi alkalmával mikor fogyaszt bort?

Hogyan kóstolja a bort, amikor ideális esetben le tud ülni egy pohár, akár egy palack mellé?

(Ennek a borkóstolási körülményekre vonatkozó kérdésnek három szintjét határoztam meg, melyet a kérdés után tudattam is velük.)

Az első szint az anyagi szint, tehát van-e egy Ön által nagyon kedvelt hely, illetve körülmény, például nyáron egy diófa árnyéka vagy télen a begyújtott kandalló melege? Továbbá a kóstoláskor a komfortérzetéhez szükséges tárgyi körülmények milyenségére irányul még kérdésem, különböző eszközök jótékony, szükséges jelenlétére. Vannak ilyen eszközök és, ha vannak, hogyan befolyásolják a borfogyasztás bármilyen vonatkozásában ezeknek jelenlétei, illetve hiányai Önt?

A második a lelki szint. Mire gondol, miközben kóstol? Melyik az a gondolati szint, vagy milyen az a gondolati körülmény, amely Ön szerint a bor felelős élvezetéhez hozzájárul, és vagy méltó ahhoz?

A harmadik szint a szellemi szint. Van hálaérzete Önnek, miközben bort kóstol?

Megszokások alakítják ilyen ideális esetben a borkóstolás menetét? Vagy tudatos szokásokról, szokásrendről van szó? Előfordulhat, hogy a felelős, tudatos borfogyasztásnál az Ön esetében már szertartásos cselekedetről van szó, szertartásrendről?

Hogyan befolyásolja a kedve a borivást? Van olyan kedélyállapot, amikor biztosan nem kóstol?

3. A közösség kapcsolata

Van olyan társaság (család, rokonok, baráti társaság) akivel rendszeresen összeülnek és esznek, isznak és beszélgetnek? Milyen gyakran teszik vagy tehetik meg, hogy szerveznek ilyen összejöveteleket?

Miért jó Önnek, hogy tagja lehet ezeknek a közösségeknek?

Mihez tudná hasonlítani a közösségélményt? Lehet egyáltalán valamihez hasonlítani?

Lehet-e pótolni? Van élet közösség nélkül?

4. A borász bora

Az Ön szótárában mi a bor szinonimája? Melyik az a szó vagy szókapcsolat, amely Ön szerint a legjobban kifejezi a bor milyenségét?

Hogyan jött a szőlő, a bor az ön életébe és Ön szerint miért?

Ön mit keres a borban vagy mit talál?

Mit szeret a legjobban abban, amit csinál: a borászzkodásban, és ha abban is részt vesz, a szőlőművelésben is?

Mit él át, miközben a szőlőtőkék között sétál?

Kik dolgoznak a szőlőjében?

János evangéliuma: „Szőlőtőbeszéd”

„Én vagyok az igazi szőlőtő és az én Atyám a szőlőműves. Minden szőlővesszőt, amely én bennem gyümölcsöt nem terem, lemetsz; mindazt pedig, amely gyümölcsöt terem, megtisztítja, hogy több gyümölcsöt teremjen. Maradatok én bennem és én is ti bennetek. Miképpen a szőlővessző nem teremhet gyümölcsöt magától, hanemha a szőlőtőkén marad; akképen ti sem, hanemha én bennem maradtok. Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlővesszők: A ki én bennem marad, én pedig őbenne, az terem sok gyümölcsöt: mert nálam nélkül semmit sem cselekedhettek. Ha valaki nem marad én bennem, kivettetik, mint a szőlővessző, és megszárad; és egybe gyűjtik ezeket és a tűzre vetik, és megégnek. Ha én bennem maradtok, és az én beszédeim bennetek maradnak, kérjétek, a mit csak akartok, és meglesz az néktek.” (Jn 15,1-7)

Isten a szőlőműves, Jézus a szőlőtőke és a belőle fakadó vesszők az emberek, melyeket, hogyha nem hoznak gyümölcsöt, az Atya lemetsz. Az egyházatyák értelmezése szerint itt Jézus a belső közepet, az ember lelkét jelenti. Aki kapcsolatban van a belső közepével, akinek belsejében Jézus van, és belőle táplálkozik, annak az élete gyümölcsöző lesz.

Ennek kapcsán azt szeretném kérdezni, hogy volt-e olyan időszak a életének, amikor úgy érezte, hogy nem volt meg ez a közép? Önmagával, a lelkiismeretével, a belső középpontjával megszűnt a kapcsolata, vagy nem úgy van meg, mint annak előtte. Ha volt ilyen időszak, jelentett kapaszkodót vagy kiutat a szőlő vagy a bor?

Mit jelent Önnek a hit?

5. A bor minden időkből

Mi a szerepe az életben a férfinak és mi a nőnek?

Mit hoz, illetve hozhat ki az emberekből az üdvös borfogyasztás?

A következőkben egy történelmi emléket, egy vallás egyik Istenét fogom röviden, a teljesség igénye nélkül ismertetni. A véleményére vagyok kíváncsi, az Ön személyes meglátására a témával kapcsolatban, még ha soha semmit nem is hallott az elkövetkezőkben elhangzó kis monológgal kapcsolatban.

Az antik Görögországban Dionüszoszt legtöbbször háromféleképpen ábrázolták: a jó pásztorként, a szőlőtaposóként és szőlőkkel övezve, akárcsak Jézust később a középkorban. Dionüszosz az ekstázis, a halál és az élet megújulásának istene. Mi jelentheti az összefüggést, az egységet a második hármass felsorolásban annak tudatában, hogy Dionüszosz ereiben vér helyett bor folyik?

6. Három palack

Az utolsó kérdésblokkban feladatot kap. Arra kérem, hogy ajánljon bort, még hozzá az Önéi közül! A feladatot az jelenti, hogy az én általam megadott alkalmakhoz, élethelyzetekhez ajánlja a borát, természetesen megindokolva, ha szabad kérnem!

Tehát az első élethelyzet, amihez szeretném, ha bort ajánlana az Önéi közül, az az első nagy szerelmi bánat.

A második alkalom egy könnyed baráti beszélgetés, amely során több belső jó baráttal vagy akár távoli jó ismerősökkel ülnek össze poharazgatni.

A harmadik apropó egy nagybetűs Ünnepe. Egy olyan nagy alkalom, mikor egy rég nem látott jó barátja érkezik Önhöz. Azt szeretném, hogy egy olyan palackot ajánljon most, amit csak és kizárólag erre az alkalomra bontana, amit a legfontosabbnak tart megmutatni!

4 Sejtelem

4.1 Prológus

Minden, amit a Föld ad, szánkron keresztül tapasztaljuk a legközvetlenebbül, a szemünk, fülünk, kezünk és az orrunk előtt. A kisgyerek még tudja ezt, így mindent a szájába vesz, hogy megismerje. Ezen hierarchikus sorrend figyelembevételével zajlik többek között a felelős borfogyasztás is. Először a pohár tartalmának absztrakt befogadása, szemügyre vétele történik, majd az orrunkon beszippantva már a páráját érzékeljük, végül pedig a legintimebb találkozás, mikor szánkba véve és lenyelve válik részünkké. Az a miénk, amit megeszünk és megiszunk. A szánkkal három tevékenységet folytatunk: beszélünk, csókolunk és táplálkozunk. Ezek alapvető folyamatok földi életünkben, melyek a tapasztalás elemi irányait képezik a szájvilágban. Így az adás, a vevés és ennek az ötvözése, mikor adunk is és kapunk is. Ez utóbbi a csókban testesül, adni pedig a szóval adunk. A vétel befogadást, azonosulást, eggyé válást jelent, mint az evés, ivás és a levegő vétel (HAMVAS B. 2000.).

Az, hogy mit fogadunk magunkba, véleményem szerint, nem csak attól függ, milyen tápanyag-összetétellel rendelkezik a magunkhoz vett táplálék, de a lelki jelenlétünktől is. Hosszantartó szélsőséges lelki állapotban, zaklatott, negatív gondolati szinten a tápanyagok bevitelkor és hasznosításában zavar keletkezik. Ilyenkor előfordulhat, hogy szervezetünk különböző, ételek, italok formájában bevitt ásványi anyagokat, nyomelemeket kisebb mennyiségben épít be, raktároz, és vagy nagyobb volumenben állít szervezetünk szolgálatára, mint ahogyan nyugalmi állapotban, amely körülmény bizonyos hiányt, pangást vagy túlműködést, gyulladásos állapotot eredményez. Amikor rászánjuk az étkezésre az időt, és azokkal vagyunk, akiket szeretünk, emelkedett, pozitív lelkiállapotban, tudatosan táplálkozunk, minden napra három ünnep jut. Amennyiben hálaérzettel fordulunk mindennapi kenyerünkhöz, mely esetben már a szellemet szólítjuk meg és a legmagasabb elemi megjelenési formává magasztaljuk a föld ajándékát, mellyel táplál minket, s melyet magunkba kívánunk fogadni, úgy emelkedik az ünnep a legüdvösebb szükközösségi vagy nagyközösségi istentiszteletté, „Mert ahol ketten vagy hárman egybegyűlnek az én nevemben, ott vagyok közöttük.” (Mt. 18, 20)

Az ünnepet már csak egy valami emelheti és teljesítheti ki, mely Jézus első és utolsó csodája: a bor. A bor, mely évezredek óta úgy része a szegény emberek hétköznapijainak, mint a bő jövedelmű elit fénypompás ünnepeinek.

4.2 Bor a hétköznapiok történelmében

Az ókorról alkotott borral kapcsolatos ismereteink tanulsága szerint a kiterjesztett szőlőleve minden akkor ismert művelt nép nagy tiszteletnek örvendő kedvelt itala volt, mely ital úgy kapcsolódott a kor emberének mindennapijához a vallási életben betöltött jelentős szerepével is, mint világi szokásformákban öltve alakot. A víz ízesítésének okán is szükség volt a borra. Kellett egy ital, ami lágyítja a patakok hideg, kemény vizét, továbbá hogy az akkori fertőzések kiindulásának melegágyát nyújtó tavak vizét egy egészséges itallal javíthassák és nemesíthessék. A menetelő katonák szomját is kizárólag borral kevert vízzel oltották. A vízhez adandó keveréknek ugyanakkor összetételét tekintve stabilnak, állandónak kellett lennie, a könnyű és hosszú eltarthatóság igényével. Ezen kívánalmaknak a bor felel meg mindenekelőtt, így válva a valaha volt legközkedveltebb itallá és egyben orvossággá. Az ókori, főként antik társadalmak széles rétege használta a fűszerezett bort vízzel keverve szomjoltóként, ugyanakkor hosszú éveken-évtizedeken keresztül érlelt nemes nedűket is fogyasztottak: negyven, hatvan, sőt száz évig érlelt bort is akár, melyet betegek és öregek gyógyításának céljából állítottak az orvoslás szolgálatába (OSZTRÓVSZKYNÉ DR. E. NÉMETH Á.,1932.).

„Ne légy tovább vízivó, hanem élj egy kevés borral, gyomrodra és gyakori gyengélkedésedre való tekintetből.” (1Tim 5,23)

A bor kezdeti szerepéről alkotott ezen anyagi megnyilvánulása szinte eltölpül az ókort meghatározó szakrális jelentősége mellett. A közös borfogyasztás a szövetség, az együvé tartozás, s testvériség, a legerősebb emberi és isteni kötelék szimbóluma, emellett a „nagy szertartás” alfája és ómegája, a földre szállt isteni létélmény-forrás, és az istenek itala, mellyel áldozva kegyet gyakorol a felső mindenható, így üdvösség és egység köszönt egyénre és közösségre. A bor valamennyi művelt nép világának legnagyobb misztikummal és hatalommal körülövezett tárgyi körülménye. Tárgyi emlékeink tanulsága szerint Krisztus előtt több mint ezer éve jelen volt a bor Itáliában. Az ókori Egyiptomban és Iránban

Krisztus előtt már több mint négyezer évvel ismerték a szőlőművelés és borkészítés folyamatát, mely valószínűleg Közép-Indiából indult ki. Kis-Ázsia és a mediterrán térség ókori lakóközösségeinek mezőgazdasága és jóléte három alappilléren állt: a gabona- és olívagazdálkodáson valamint a szőlőművelésen. Már a kifejező magyar nyelv fogalmazása is figyelmeztet a növények között lévő, hagyományból és tapasztalásból fakadó, bizonyos hierarchikus különbségekre. A szőlő jelenléte a társadalomban mindig műveltségi szintet mutatott és indukált úgy az antik világban, mint a középkorban. Róma bukásával a borkultúra, a „barbár népek” romboló hatásának következményeként, jelentős mennyiségi és bizonyos minőségi hanyatlását követően, hamvaiból feltámadva a középkorban ismét virágzásnak indult mintegy szimbolizálva a görög-római kultúra továbbhagyományozódását. Később a szőlőművelés Európában és Latin Amerikában szorosan összefüggött a kereszténység terjedésével, mely folyamat során egyházi méltóságok, világi birtokok szervezésével és irányításával, bort már nem csak a szertartásrendben betöltött szerepének okán készítették, de jelentős jövedelemforrásként tartották rá számot (OSZTRÓVSZKYNÉ DR. E. NÉMETH Á., 1932.).

4.3 Emberből a bor

A szőlő jelenléte a társadalomban mindig műveltségi szintet mutatott és indukált úgy az antik világban, mint az újkorban. Nem véletlen, hogy a XIX. századi történelmi Magyarország területén élő, a korszakot meghatározó borászok valamennyien gyógyszerészek, orvosok voltak. Bacsó András szerint azért, mert nekik volt meg az alap műveltségük arra, hogy jobban lássák a szakma mélységét, és hogy megértsék a szakmát. Szerinte soha nem lehet valaki jó borhoz értő ember, hogyha az általános intelligenciaszintjén hiányok vannak. Egy jó borásznak műveltnek, intelligensnek és az egyensúlyra, szépségre, harmóniára érzékenynek kell lennie. Ugyanis a borban mindig ott van az egyén, az egyéniség jele, annak a személynek a jelenléte, aki a bort életének legmeghatározóbb periódusaiban kísérte figyelemmel és segítette. Ezen megállapítással szinte valamennyi általam felkeresett borász egyetértett. Bacsó Úr szerint úgy, ahogy bizonyos személyiségjegyek megjelennek a borban, jellemhibák is kiütköznek benne. Az élőlények harmóniában élve teljesítik be rendeltetésük. A harmónia: egységélmény. A borászok együtt élnek

boraikkal. Nem véletlen, hogy Liptai Zsolt a *bor* szinonimájának a *társ* szót választotta (LIPTAI ZS. *interjú*, 2015. június 24.). Az együttélés harmóniában gyümölcsöző. Két individuum egységelményben. A jelszó pedig egymás tiszteletben tartása. Vida Pétert idézve: „Egy alapvető gondolatnak kell áthatnia az embert, ha borral akar foglalkozni! Rohadt alázatosnak kell lenni! Aki egy picit is így elkezd a borral, a bor úgy lehajítja, mint a semmit.” (VIDA P. *interjú*, 2015.július 9.) Diszharmóniában semmi és senki sem teljesíti be feladatát. A bor részéről a tiszta, érintetlen fényforrás adott (GROMON T. *interjú*, 2015. július 1.), ki az őt létrehozó szolgálatára, és így önmaga, saját képességei kibontakoztatására született. Tabula rasa. Hogy mivé válik élete folyamán a bor, csupán az őt körülvevő érzések határozzák meg. Az, hogy milyen eljárással, milyen hordóban, hány évig alakítják a bort, annyira határozza meg, mint az embert iskoláztatása, munkahelye, ott betöltött pozíciója. Ezek nagyon fontos tapasztalások életünkben, melyek sok mindent meghatároznak bennünk, így körülöttünk is. Ám ez nem minden. Harmóniában élve önmagával és így környezetével a legegyszerűbb ember is boldog, és jó a közelében lenni. Ha szeretet élményben él, gondoskodásban, harmóniában, úgy a legbájosabb bor lesz és szárnyalni fog. Ez a szükséges beavatkozások megfelelő időpontban történő kivitelezésén is múlik. Az időzítésen. Ám ehhez ismerni és szeretni kell a bort, mely feltételek a gyümölcsöző együttélés alapvető szabályszerűségei. A lényeg, hogy a szeretetből induljon a cselekvés. Ha jókor kapjuk a pofont, helyre ráz és felébreszt. Ha valamit elrontunk és például pofon helyett megbocsájtást és szeretetet kapunk, mondjuk egy ölelés formájában, az szárnyakat ad. A megbocsájtás, isteni és jézusi erény, csakúgy, mint az alázat. Bacsó András így fogalmazott: „Az a jó borász, aki érzékeny alázattal figyeli a folyamatot.” (BACSÓ A. *interjú*, 2015. szeptember 3.) Vida úr erre azt mondaná, azért kell ilyen óvatosan eljárni, mert a bor, hatalom.

A fejlett borkultúra hozzásegít a magasabb emberi minőséghez: tükörképet mutat bora a borásznak különböző jegyei alapján, melyeket, hogy felismerjen, érzékre van szükség, gyakorlásra és nyugalomra. Emellett a tapasztalt borfogyasztó, mint neves borászaink, ha nem saját borát kóstolja, egy korty után képet kap a szőlőfajtáról, talajösszetételről és a bort készítő borászról is. A bor erre képes.

Több borász elmondása szerint, így többek között: Kaló Imre, Szepsy István, Tiffán Ede és Vida Péter, a bor időkapszula is, egy kódolt üzenet. Amint szájához emeli a saját borát az ember, megáll az idő és eszébe jut az év. Meleg volt, esett eső

szeptemberben, rothadt az őszön, volt lagziban a nyáron? Látja a saját útját, amit bejárt. Látja, hogy van hova visszatekinteni és van fejlődés. A materialista világ pénzben mér. Ha több a profitom, mint tavaly, van fejlődés, ha kevesebb, visszafejlődés. A bor más. A jellem fejlődését mutatja. A mai földi rend pénzben mér, az égi nem. A borász bora által visszatekint és objektívebben látja akkori lelki állapotát, bölcsebben. Pár évvel korábbi nagy problémák már nem is tűnnek olyan nagy problémának, mert vagy megoldódtak, vagy egyszerűen csak megszépültek. De a bor emlékeztet, még ha nélküle már el is felejtettük volna a régi zűröket. Lelki állapotok derengenek fel, így érzékeltetve az örök változást és a változatlanságot egyszerre. Így ad támpontot és mutat irányt, hogy legyen honnan elindulni előre és legyen hová visszanézni. Ezeket a támpontokat pénzért nem lehet megvenni. Ám ehhez nem csak adóra van szükség, de megfelelő vevőre. A fejlett borkultúra hozzásegít a magasabb emberi minőséghez. A vevő szerepe a legfontosabb, mert azok vagyunk mi, emberek. A bor fent említett képességei, Vida Péter szavajárásával élve, elképesztő biztossággal működnek, és még más tulajdonságokkal is bír, de hogy ezt érzéklni lehessen, a vevőnek kell képessé válnia a jelek dekódolására, melyhez egy nagyon fontos körülmény szükséges: a nyugalom. Méghozzá mélyről jövő nyugalom, az életben hívők nyugalma.

A bor fogyasztásának bizonyos kezdeti és közép időszakában a vizet helyettesítve, tiszta, szennyezetlen folyadékforrásként is szolgált a préselt, kierjedt szőlő leve, ugyanakkor az utolsó vacsora által új dimenziót kapott e nemes ital kóstolása, mellyel nem kevesebb történt, mint lélek és szellem együttes megtestesülése. Isten bölcsét küldött Jézus személyében. Tanítót, aki sok csodája mellett, melyeket „csupán” az azokat leíró történetek tanulsága szerint ismerhetünk, ma is köztünk élő tanítót hagyott maga után. Nekünk, magából. A tanító születik, érik, eléri képességei csúcspontját, majd, bár méltóságteljesen, de épp úgy meghal, mint az ember. És közben él és érez.

„A bor egyetlen élőlényhez hasonlítható, és az maga az ember. [...] Itt van az Isten adta gyümölcs. Ez olyan szép ez a gyümölcs, a szőlő, nem tudok mit tenni, odarohanok és beleharapok. Ilyen gyönyörű. Megszületett a gyermek, ez maga a szőlő, és megszületett a gyermek, a tiszta lelkű gyermek, és elindul az életében. A szőlő megszületik, gyönyörűen, és fogja egy ember, összeroppantja, és abban a szentséges pillanatban, az élesztők hatására, hihetetlen átalakuláson megy keresztül. Látott már erjedő félben levő bort? Az ember mikor ilyet lát, összecsapja a tenyerét. Te Jézus, Mária! Ebből a trutymóból, ebből lesz a bor? Ott olyan tragédia van. Az Isten adta gyönyörű gyümölcsből, az erjedés következtében olyan zűrzavar keletkezik, az hihetetlen. Az ember megszületett, elindul az életében és kezdődnek a zűrzavarok. A zűrzavar, az maga az élet. Minden embert az élete folyamán ilyen vagy olyan hatás fogja érni, így vagy úgy mindenkinek változni kell, ha akarom, ha nem. A bor megszületésénél lehet észrevenni, hogy ez a zűrzavar, ez az eszméletlen szörnyű tragédia, ez a zutymogó trutymó, ami ott van, egyszer csak, mint egy éles karddal lesújtánának, és véget ér. Ebben a pillanatban születik meg a bor. Egy tökéletesen más élőlény születik, akinek megvan a joga és megvan a lehetősége, hogy ebből a szerves anyagból, valami által, teljesen új életet élhessen meg. Ember figyelj, a te életed is pont ilyen. Érnek hatások, és te változol. Aztán valami történni fog, amikor lehúzzák a rolót, de nincs vége. Átalakul egy olyan különleges életté, mint maga a bor.” (VIDA P. *interjú*, 2015.július 9.)

Az én teóriám szerint az ember életének kezdete a szőlőfürt rügyezésével vonható párhuzamba. Az életnek e parányi csírája a nők áldása, a szőlővessző és gyümölcse, mely gyümölcs a szőlővesszővel közvetlenül, a kaccsal, összenőve cseperedik és érik. A szőlővessző leveleivel óvja és általa napfényt és szeretetet szív magába, mellyel csupán egyetlen célja van, táplálni gyümölcsét. Szepsy Istvánt, mikor arra kértem, ajánljon az övéi közül egy bort az első szerelmi bánathoz, egy nagyon fontos dolgot fogalmazott meg. A következőket mondta: „Furmint, Nyulas dűlő, 2011-es, más néven Liliom. Ez a Bodrog fölött lévő löszös terület. Életemben innen láttam a legszebb napfelkeltét. És ahogyan a Nap felkél a síkság fölött a ködből, a Bodrog-köz felett, mi pedig fent állunk a szőlődomb tetején, körben erdők, bozótos szőlők és madarak milliója, a kelő Nap ezzel a borral együtt, ami ebből születik, ebből az élményből és energiából, ez az, ami oldhatja – és oldja is – a szerelmi bánatot. Liliom.” (SZEPSY I. *interjú*, 2015. július 2.) Földünk ilyen és hasonló szeretetlélménnyel táplálja gyümölcseit, mint anya a magzatát. A tenyerén

hordozva. Majd a Gergely naptár szerinti kilencedik hónapban eléri érettségének maximumát és a fürtöt elszakítják a szőlővesszőtől. Van fürt, akit nem, de a legtöbbet egy felsőbb akaratnak alárendelve – hogy valami csoda születhessen – megtipornak és összetörnek. Úgy mondván egy világ omlik össze bennük. Hogy azután, ebből a Vida úr által is olyan képletesen leírt szörnyű káoszból egy új világ születhessen. Egy tisztább, különleges világ.

Mint a bor, mely változik és érez.

„Ezt valahogy megint úgy kell elképzeli, mint magát az embert. Nekünk az összes sejtünk pár hónapon belül elpusztul. Az összes. De új születik. Mondhatnánk azt is, hogy újak vagyunk, de mégsem. Hiszen mi ugyanazok vagyunk, csak változunk. A bor az ilyen. Soha nincs olyan pillanat, amikor megállt. Soha. Ő mindig, valami által indukálódik. Abban a pillanatban, ahogy megszületett a vegyület, rögtön indukálódik és megint alakul. És ennek nincs vége. Akkor van vége, amikor meghal a bor. Szétesik, szétzuhan és egyszerűen, mint bor befejezi pályafutását.” (VIDA P. *interjú*, 2015.július 9.)

„A bor egyetlen élőlényhez hasonlítható és az maga az ember és ezt halál komolyan mondom! Aki évtizedeken keresztül a borral foglalkozik az rádöbbenhetett, hogy pontosan olyan életciklusai vannak, mint nekünk. Amikor megszületik a bor, az épp olyan, mint a mi rakoncátlan gyerekünk. Elénk áll, szemközt röhög, és azt mondja: Hagyj békén! Bibibí, nem azt csinálom, amit te akarsz. Ugye a gyerekünket nem kezdjük el püfölni ilyenkor, a borba meg ne piszkáljuk. Mi a kérdés: mi a fenét kell ilyenkor csinálnunk? Egyszerű a válasz: megállunk a gyerekünk mellett és óvatosan, nehogy észrevegye, szeretettel kezdjük terelni az életét! – Aztán beiratkozott az iskolába. Aztán ha van kurázi benne, a legnagyobbat el fogja végezni. Onnan minden normális ember úgy tolat ki, az agyamba töltötték a tudományt, ha kell ezt a nyamvadt világot megváltom. Ezt így kell hinni! De nem így lesz! De akkor is így kell hinni! Ez egy nagyon fontos pillanat. –” (VIDA P. *interjú*, 2015.július 9.)

Ennek a fejezetnek csupán az volt a célja, hogy láttassa, különleges dologról van szó a bor esetében, melyet mindenki sejt, s melyben a misztikumot, az egyedüliséget, az erjedés, de inkább következménye nyújtja. Földünkön több ezer féle gyümölcs található, ám valamennyi a természetes erjedése után szétzuhan és megszűnik emberi táplálékforrásként létezni. Kivéve a szőlőt, melyből bor jön létre. Bor születik.

5 Tudatosság

5.1 A bor és a biblia

A Szent Írás a világ-kultúrtörténet egyik legnagyobb hatással bíró könyve, melynek tanításait értelmezve, vagy félreértelmezve századokon keresztül mutatott, és még mutat a mai modern korban is irányt a felé hittel forduló emberek millióinak. A Biblia összetétele két nagy egységbe különül, melyek az Ószövetség és az Újszövetség. A bor szerepét tekintve szintén ezen határ mentén osztható két részre a szent könyv, mely megállapítás alapját a bor jellemének jelentős minőségbeli különbségének megjelenése képezi a tárgyalt részek vonatkozásában.

Az Ószövetség a bort, mint örömhözót, vidámítót, és mint a szeretet jelképét ábrázolja, ha az ember isteni adományként tekint rá. Az Újszövetségben Jézus vérének alakja a borban személyesedik meg, mely így a szakralitás tekintetében az anyagi rezgésszint legkiemelkedőbb megjelenési formájává emeltetik, szimbolikája pedig, messze visszanyúlva az emberi történelem homályba burkolt korszakain keresztül, egy kezdeti ősemlék áldozattételének megújított bizonyosságára.

5.2 Bor az Ószövetségben

Az Ószövetség tanai szerint Noé az első szőlőműves és az első borkészítő, őt tekintve minden mai borászok atyjának. A bor, mint áldozati eszköz jelenik meg a Számok könyvében, hol a felmutatáshoz szükséges mennyiségi kritériumokra találunk pontos utasítást. „Italáldozatúl pedig egy hin bornak harmadrészét. Így viszel az Úrnak jó illatú áldozatot”(Móz IV. 15,7) A Zsoltárok könyvében is feltűnik a bor, amely „megvidámítja a halandónak szívét”(Zsolt 104,15) Ugyanakkor óvva int a Példabeszédek könyve és Izajás próféta a mérték be nem tartásától és következményétől: „Ne nézd a bort, milyen veres színt játszik, mint mutatja a pohárban az ő csillogását; könnyen alá csuszamlík, végre, mint a kígyó, megmar, és mint a mérges kígyó, megcsíp. A te szemeid nézik az idegen asszonyt, és a te elméd gondol gonoszságot.” (Péld 23,31-33) „Jaj azoknak, akik hősök a borivásban, és bátrak, ha mámorító italt kevernek”(Iz 5,22) Ám mikor Noé bódul el a megerjedt

szőlő levétől és meztelenül áll sátrában, nem ő kap feddést az Úrtól – hiszen a túlzott borfogyasztás oka csupán a tapasztalás (GRÜN, A. 2012.) vagy a megélt embertelen tragédia okozta fájdalom enyhítése (ZELNIK J. 2010.) – hanem Khám, a legkisebb fia, aki kigúnyolja apját két testvérének, kik ezután helyesen segítségére sietnek és betakarják. Noé felébredvén elátkozza Khám fiát: „Átkozott Kánaán! Szolgák szolgálja legyen atyjafiai közt.”(Móz I. 9,25) Az Énekek énekében a szerelem, a szépség és az erotika megtestesítőjeként, a testi vágyak és az élvezet beteljesítőjeként jelenik meg a bor. „Csókoljon meg engem az ő szájának csókjaival; mert a te szerelmeid jobbak a bornál.”(Én 1,2) Így ír a menyasszony a szeretett vőlegényéről: „Bevisz a borozóházba, és zászló felettem a szerelme.”(Én 2,4) Menyasszonya vonzerejét a borhoz hasonlítja a férj: „És a te ínyed, mint a legjobb bor, melyet szerelmesem kedvére szürcsöl, mely szóra nyitja az alvók ajkait. Én az én szerelmesemé vagyok, és engem kíván ő!” (Én 7,9-10) Szerelmüket az erre legalkalmasabb helyen, a szőlőben kívánják élvezni a szerelmesek, mivel itt minden a szerelemről szól.

Úgy miként a bort az Ótestamentum az Úr ajándékának tekinti, a szőlő, a szőlőtő és a szőlőskert is jelképpé vált. A szőlőtő és a szőlőskert Izrael népét foglalja szorosán az egymásnak megfelelés képes kapcsolatába. Isten a szőlősgazda, óvja népét. „Felásta földjét, a köveket kiszedte belőle és nemes szőlőfajtákkal ültette be[...]”(Iz 5,2) De a szőlőskert nem termi meg elvárt gyümölcsét, a nép ellentmond az Úr útmutatásának és törvényt szeg: „[...]Azt vártam, hogy szőlőt teremjen, hát miért hozott csak vadszőlőt?”(Iz 5,4) Majd az Úr magára hagyja népét. „Hadd verje föl a bozót és a tövis!”(Iz 5,6)

A szőlővessző az isteni áldás és termékenység képe. Miután Mózes kivezette népét a pusztába, az zúgolódni kezd a bor után, melyet Egyiptomban ihattak utoljára. Az Ígéret Földjének határán megállnak és követeket küldenek, kik a föld bőségéről és annak áldott mivoltáról téve tanúbizonyságot egy szőlővesszővel térnek vissza, melyen egyetlen szőlőfürt van, ám ketten cipelnek. Ezen óriás szőlőfürt képét később Jézus alakjával párosítják az egyházatyák (GRÜN, A. 2012.).

5.3 Bor az Újszövetségben

Az Újszövetség Jézus tanításának bizonyágtétele, mely tanítás az égből nyeri hivatkozási alapját, nem támaszkodva hitrendszerének létrehozásánál más vallásokra, mint azokon kívülálló, illetve felülálló közvetít. Természetesen tanaiban felismerhető hasonlóság korábbi vallások bizonyos elemeivel, ám Jézus nem véve viszonyítási és hivatkozási alapul ezeket, az Atya akaratának közvetlen megtestesüléseként vagy annak elsődleges forrásaként nyilatkozik meg és van jelen (ZELNIK J. 2010.). Jézus bormisztikája életútjának sarokköveit adja. Ez első és utolsó csodája, keretbe foglalva földi működését, lévén a bor kezdet és vég, az alfa és az ómega. A bor nyújtja az összekötő kapcsot Melkizedektől, Sálem (Jeruzsálem) papkirályától eredeztetve, kinek még Ábrahám is alattvalója volt; Hórusz szemén keresztül, őrizvén a titkok titkát egy elfeledett korban Atlantiszhoz, mely vélt vagy valós emlékként lebeg minden korszak eredetkutatói munkássága felett; Dionüszoszig, kinek ereiben vér folyik, többek között: a halálnak, az extázisnak és az élet megújulásának istene. A fent említett három történelmi emlékhöz kapcsolt vallások szertartásrendjeinek szerves részét képezve jelenik meg a bor az istennek, isteneknek bemutatott áldozat formájában és vagy azoknak földi leképeződéseként. Így ezen szertartás Melkizedektől, az Igazság királyától számítva, Egyiptomon át, az utolsó olyan országon keresztül, amely még az Atlantisziak uralma alatt állott, az antik világban hódító Dionüszosz-kultuszig él, és továbbvivője Jézus, az Eucharisztia misztikájában (ZELNIK J. 2010.).

”Mert ez a bizonyágtétel: Te pap vagy örökké, Melkisédek rendje szerint.”
(Zsid 7,17)

5.3.1 A kánai menyegző

A kánai menyegző borsodája, vagy ahogy Zelnik József nevezi: bíborország borsodája (Zelnik J. 2012, p.92), Jézus első kézzelfogható bizonyágtétele tanítványai előtt égből származó mivoltjára. János – kit Anselm Grün a szeretet evangélistájának nevez (Grün A. 2012, p.29) – evangéliumában Jézus működése ezzel a csodával kezdődik.

„És harmadnapon menyegző lőn a galileai Kánában; és ott volt a Jézus anyja; és Jézus is meghivaték az ő tanítványaival együtt a menyegzőbe. És elfogyván a bor, a Jézus anyja monda néki: Nincs boruk. Monda néki Jézus: Mi közöm nékem hozzád, oh asszony? Nem jött még el az én óráim. Mond az ő anyja a szolgálóknak: Valamit mond néktek, megtegyétek. Vala pedig ott hat köveder elhelyezve a zsidók tisztálkodási módja szerint, melyek közül egybe-egybe két-három metrétá fér vala. Monda nékik Jézus: Töltsétek meg a vedreket vízzel. És megtöltötték azokat színig. És monda nékik: Most merítsetek és vigyetek a násznagynak. És vittek. A mint pedig megízlelé a násznagy a borrá lett vizet, és nem tudja vala, honnét van, (de a szolgálk tudták, akik a vizet merítik vala), szólítá a násznagy a vőlegényt, és monda néki: Minden ember a jó bort adja fel először, és mikor megittasodtak, akkor az alábbvalót: te a jó bort ekkorra tartottad.” (Jn 2,1-10)

Ez az első és az egyik legfontosabb csodatétele, mellyel nem az volt a szándéka, hogy tanítványainak bizonyítson, az sem hogy Atyja erejét fitogtassa – ugyanis azt nem tenné, nem kísértené az Istent, miképpen azt a sátán második megkísértésére a pusztában felelte (Mt 4,6-7) – és feltehetően az sem számított oknak a csoda megtételénél, hogy egy erősen ittas, ünneplő társaságot még ittasabbá tegyen. Jézus első reakciójában, anyja kérésére – ki a jó szándéktól vezérelve, vagy valamit megsejtvé egy nagy útról, melynek itt lehet első mérföldköve, fordul fiához – egyfajta meglepődöttség érzékelhető, nem érezve még késznek az időt a nagy terv elindításához. Ám ekkor szikrát kap isteni mivolta, amit meglátva Mária int a szolgálókért és megtörténik az első csoda, bíborország borcsodája. A víz, mely a zsidó Törvény, az Ószövetség vize, borrá változik, újborrá, a bölcsesség tanítójának borává. Ez jelképezhet folytonosságot, ahogyan arra John Baldock utal (ZELNIK J. 2012). A kezdet, mikor Mózes vizet fakaszt a sziklából (Móz II. 17), majd Jézus borcsodájával új dimenziót nyit, mikor borrá változtatja a vizet (Jn 2,1-10), és végül az utolsó vacsorán az eucharishtiában teljesül be a folyamat, mikor a bor Jézus vérévé változik, így létrejön a keresztség, az igazság teljesebb értelmezése. Ezt a tételt, könyvének következő bekezdésben fejtve tovább képez immár ellentétet Mózes vízfakasztása és Jézus borcsodája között (ZELNIK J. 2012.). Miszerint Mózes az Ószövetség haragvó Istenét képviseli tetteiben, így téve akkor is, mikor vérré változtatta a folyót, hogy a fáraót megfélemlítse (Móz II. 7:20). Jézus is vérré változtatja a vizet, de előbb borrá. Borrá, mely az Újszövetség megbocsájtó Istenének akaratát testesíti Jézus vérében. Rendkívüli különbség – leegyszerűsítve a

tételt –, miszerint ő azért cselekszi a csodát, hogy megváltsa a világot bűneitől Mózesrel ellentétben, aki büntet vele. Anselm Grün (2012) művében olvasható, hogy az egyházatyák ezt a szimbolikát szintén ellentétként értelmezik, mely szerint Jézus szembeállította az Evangélium borát a zsidó Törvény vizével.

Ezen lakodalmak alkalmán köztudottan a hiányos erkölcsű emberek gyengébbik oldala nyilvánult meg, így e kétséges indulatú társaság nem éppen nevezhető megfelelő környezetnek egy megváltó első tudatos megnyilvánulásához. Ám Jézus pont így bizonyít. Később kalmárokkal (Mt 9,11), sőt, még hölgyek társaságában is lakomázik, kik tanítványai Jézusnak, mint Mária Magdolna, Johanna és Zsuzsanna (Lk 8,1-3). A farizeusok megbotránkozására teszi mindezt, de tudja, mi szerint cselekszik. Mert „[...] Nem az egészségeseknek van szüksége orvosra, hanem a betegeknek.” (Mt 9,12) Jézus minden egyes rezdülése előre kiszámított. Tettei, viselkedése a nagy bizonyágtétel; az út és maga a végkifejlet tökéletesen megkomponált, tudatos cselekedetek összessége. Az ő kapcsolata Istennel nem hiten alapszik, hanem tudáson. Jézus az egyetlen archivált világi pont a történelemben, aki valódi tudással rendelkezik. Ez a tudás, ez a bizonyosság ad neki erőt, mely erő nem tőle származik, nem belőle fakad. Földi, anyagi világba születve csupán közvetítő, egyfajta energiavezető lehet, ám csakis a tudás által, az igazság tudása által, mely szabaddá tesz. (Jn 8,32) Ő lehet a kapocs, ki kenyérben és borban testesül Róma hitében a maga teljes, valódi mivoltában, míg a protestáns vallásoknál jelképesen. Varga László, nyugalmazott református lelkész, egy régi anekdotával csokorba kötve foglal állást a témában, ezt a különbséget tartva a legélesebben ellentmondónak református és római katolikus között (VARGA L. *interjú*, 2015. június 18.).

5.3.2 Az embernek Fia mondja

A vízőzön utáni embernek Egyiptom elfeledésével, Jézus által van kapcsolata az istenivel. Fiúként az ő tudása egyedüli az Atyáról, és tanait követve, azokkal érezve az egység megsejthető. Ám ezek a tanok nem feltétlenül egyeznek meg a vallások tanaival. Szepsy István szerint nem a vallások szabályainak betartása által juthat el az ember Istenhez. Azok korlátok, béklyók, melyek beszűkítik, gátolják a gondolkodást. Nem nyújtanak valódi tanulási módszert a Jézus által vezetett élethez. „Tehát nem azt mondja (a legtöbb vallási szabályrendszer), hogy a megtapasztalás és a gondolkodás útján jut el az Istenhez, hanem a szabályok betartása révén. Ez szinte

ellentétes dolog. Nem zárja ki egymást, de nagyon ellentétes.” (SZEPSY I. *interjú*, 2015. július 2.) Akkor alakul ki az ember öntudata, mikor ráébred, hogy meghatározhatja önmagát. Az ember öntudatra ébredése csupán a kezdete a tudatos létállapotnak, de annál fontosabb (SZEPSY I. *interjú*, 2015. július 2.). Hogy a helyes úton járjon, két feltételnek kell teljesülnie. Az első, hogy a tudat mindig a lélek szemszögéből döntsön. A második, a János evangéliumában olvasható szőlőtőbeszédre utalva, hogy a lélekben Jézus legyen. Ez a két feltétel tulajdonképpen egy, mivel ma szinte magától értetődő a kettő kölcsönös teljesülése, ám úgy vélem, ez a rend csupán akkor alakult ki, mikor Jézus megváltotta az embert.

5.3.2.1 A bor szerepe a tudat önmeghatározásában

Bár erről nem beszéltünk, de véleményem szerint a tudat önmeghatározásának három irányítója lehet: az anyag, a lélek és a szellem.

Mikor az anyagiság irányít, a létfolytonosság beletörik az életbe. Ez az ego rémuralma (MÜLLER P. 2001.). Mikor olyat vesz el az ember, olyat gondol magáénak, ami nem az övé. Természetesen itt nem csak a lopásról van szó, hanem látszólag annál jóval szerényebb dolgokról, ami a lopás indítéka is: a türelmetlenségről és a mértéktelenségről.

Előbbit Müller Péter *Jóskönyv* című művében fejti ki. Monológiát egy idézettel kezdi: „[...] jól tudja a ti mennyei Atyátok, mire van szükségetek, mielőtt kérnétek tőle” (Mt 6,8). Mert mi magunktól nem tudjuk, bizonyítja ezt azzal, hogy sokan tapasztalták utólag visszanézve, hogy az a körülmény tette tönkre az életüket, amit „foggal-körömmel kiharcoltak, kierőszakoltak maguknak” (MÜLLER P. 2001, p.119). Végül pedig egy történettel zárja a fejezetet. „Mint minden mágia, az „esőcsinálás” is úgy működött, hogy a közösség imádkozott a sámánnal az esőért. Vágyát, óhaját, reménységét felküldte a láthatatlan szellemvilágba – s utána az egészről *megfeledezett!* Vidáman táncolt, dalolt, élte az életét. Ezt hívták a „**vágy eleresztésének**”. Ekkor kezdett esni.”(MÜLLER P. 2001, p.119)

„Bármit kértek az Atyától, tudást is, azt megcselekszi, ha hittel kéritek. De mi az, hogy hittel kérni? Hogy nem kételkedni és nem aggodalmaskodni. Az az abszolút hit vagy inkább tudás.” (SZEPSY I. *interjú*, 2015. július 2.)

„Mostanáig semmit sem kértetek az Atyától az én nevemben: kérjétek és megkapjátok, hogy a ti örömetek teljes legyen.” (Jn 16,24)

Az ego uralmának második megjelenési formája a helyes mérték nem ismerése, mely révén tudatosan lopjuk meg természeti és szociális környezetünk, tápláljuk túl vagy alul szervezetünk. „Aki mértéktelen bármiben, nyilvánvalóan nem a jó úton jár.” (SZEPSY I. *interjú*, 2015. július 2.) Erre példa a: „már nincs szükségem a következő rigójancsira, de mivel megtehetem megveszem, megeszem a felét és kidobom a maradékot.” Ez a fajta tudatosság persze kivetíthető globális mértékben a több ezer hektáros dél-amerikai esőerdő kipusztítására, vagy emberi kapcsolatokat tekintve, családok széthullásának eredője lehet.

Ez az a rossz hit, amiből – Hamvas Béla így tartja – csak és kizárólag a bor gyógyíthatja ki az embert. „A mámor anatómiájának végső tanulsága ez: a mámor a köznapi észnél határtalanul magasabb rendű állapot és a tulajdonképpeni éberség kezdete. Mindannak, ami az életben szép, nagy, komoly, élvezetes, tiszta. Ez a magasabb józanság. A tulajdonképpeni józanság.” (HAMVAS B. 2000, p.94)

Ez az az állapot, mikor a szellem irányít. Ez az útja az önkívület és az extázis létállapotainak. Anselm Grün művében olvasható, mi az erotika és a misztika közti kapcsolat. Mindkettőnek a szeretet extázisa a célja (Grün, A. 2012.). E szerint a szókapcsolat szerint másnak is van extázisa, de arra inkább jobb nem is gondolni. A szeretet extázisa a legnagyobb földi öröm. Szepsy Úr szerint: „Jézus azzal váltotta meg az embert, hogy azt mondta, mindenki még ebben az életében megtalálhatja az Isten országát. Ez csak a jó érzések és jó cselekedetek útján lehetséges, lélekvezérléssel.” (SZEPSY I. *interjú*, 2015. július 2.) A lelki vezérlés tehát Jézus útján járva valósul meg, kinek az első csodája a bor és az utolsó is, mikor a saját vérévé változtatja azt. Vérré, mely a fizikai test legapróbb pontjáig is eljut, hogy éltesse azt. A földi életben Isten országa a szeretet extázisa, melynek eléréséhez, egynéhány körülmény mellett, a bor nyújthat segítséget úgy a misztikában, mint az erotikában.

A misztika világában való megjelenése a bornak a legelső időkbe nyúlik vissza, a csillagtűz földi fellelhetőségének végpontjáig, mely vélhetően az Istenek itala volt a Földön, s melyet a királyoknak és királynőknek helyettesíteni kellett az Istenek és ezzel együtt a csillagtűz távozása után valamivel (ZELNIK J. 2010.). Valami hasonlóval. Olyan itallal, amivel fogadhatták, búcsúztathatták, kiengesztelhetették az Isteneket, amivel áldozhattak nekik. Így válva a bor az idők

kezdetétől a hit, azaz minden istenivel kapcsolatos földi vonatkozás fundamentumává.

Az erotika és a bor párhuzamba húzásakor, a már idézett Énekek éneke mellett, Hamvas Béla gondolatai jutnak eszembe elsőként. A férfiből az ősi, legtisztább formában átörökített férfiasságot erősíti a bor, a nőkből pedig a nőiességet. Sőt, a nőkből nem mást hoz ki elmondása szerint a bor, mint a kurvaságot. „Ne ijedjete meg e szótól barátaim és barátnőim. Egyáltalán, ha borról van szó, ne ijedjete meg semmitől. Gondoljátok meg, mi lenne, ha a nőinkből ez a fundamentális világvalóság hiányozna. Gondoljátok meg, ha nem lennének kihívóak, nem akarnának soha elcsábítani, ha nem volnának kacérok és nem figyelmeztetnének sohasem hangjukban türelmetlen forrósággal, hogy mikor vetköztetitek le őket?” (HAMVAS B. 2000, p.90-91) Elmondása szerint ez is két féle lehet: jó vagy rossz. „Ez lehet benne a legromlottabb, és éppen ezért, ha jó, csaknem olyasmi, ami a szentség határát érinti.” (HAMVAS B. 2000, p.91)

Az anyagi szintű és szellemi szintű tudati irányítás között van a lelki, melyről, a már említett, János evangéliumában találunk pontos leírást.

„Én vagyok az igazi szőlőtő és az én Atyám a szőlőműves. Minden szőlővesszőt, amely én bennem gyümölcsöt nem terem, lemetsz; mindazt pedig, amely gyümölcsöt terem, megtisztítja, hogy több gyümölcsöt teremjen.” (Jn 15,1-3) Isten azon munkálkodik, hogy életünk gyümölcsöző legyen. A már több gyümölcsöt nem termő, a „rossz” irányba hajtó szőlővesszőket lemetszi a szőlősgazda, ám aki gyümölcsöt terem, azt megtisztítja, vagyis ránk, emberekre levetítve hagyja felismernünk, ha tévúton járunk, óv, táplál és gondoskodik. „Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlővesszők: A ki én bennem marad, én pedig őbenne, az terem sok gyümölcsöt: mert nálam nélkül semmit sem cselekedhettek.” (Jn 15,5) Jézus itt, mint a belső középpont jelenik meg, mint az ember igazi énje, belső leglényege. Kinek a lelkében Jézus van, aki a lelkére hallgat, a legbelsőbb megérzéseire, és így megtartja az emberek szeretetét, ahogyan azt Jézus parancsolta, azt barátjának nevezi és gyümölcsöt fog teremni, mert ez így tetszik az Istennek. „Abban dicsőítetik meg az én Atyám, hogy sok gyümölcsöt teremjete; és legyetek nékem tanítványaim.” (Jn 15,8)

„Nagyon fontosak a baráti borozgatások, az örömök megélése a boron keresztül, az élet örömeinek felismerése. Mert ugye föl kell ismerned, hogy az

életben mennyi csodálatos örömlélethez van elrejtve. Csak gondold végig azt, hogy te hogyan kerülhetsz közel ezekhez az örömök pillanatahoz! Az legyen a cél!” (KALÓ I. *interjú*, 2015. június 30.)

És ami az öröm forrása, annak gyakorlatát Jézus parancsba adja, melyet betartva az ő útján jár az ember. A parancs a következőképpen hangzik, minden kitételt mellőzve: „Ez az én parancsolatom, hogy szeressétek egymást, miképpen én szerettelek titeket.” (Jn 15,12)

„Aki a szeretetben hisz, szeretni fog.” (SZEPSY I. *interjú*, 2015. július 2.)

Amikor a szőlőtőbeszéd került sorra a beszélgetések alkalmával, az valamennyi borásznál érzékelhető változást hozott az interjúhoz való viszonyulásában. A legtöbben ekkor értették meg, hogy miről is szeretnék beszélni, de legfőképpen azt, hogy hogyan. A legtöbb interjúban itt volt a holtpon. Furcsa, és elég személyes jellegű kérdések alakították a beszélgetés kezdeti részének irányvonalát, egy néhány borász vissza is kérdezett, hogy: de mi köze ennek a témához? Ezen, csupán 5 percnél előzetes ismeretség után feltett, vitán felül személyesnek mondható kérdéseket legtöbbször egy kézfogás és részükről egy - Jól utazott? - kérdés előzött meg, így részemről nagyon is érthető volt a szórványos szemöldökfelhúzás egynémely beszédtéma bevezetésénél. Ám a már nyíltan bibliai vonatkozású kérdés feltevésénél, abban a szentséges pillanatban megváltozott valami. A tartózkodás, a kételkedés itt szűnt meg. Egyszerűen csoda történt. Olyan mélységig nyíltak meg némely esetben az általam és a szakma által mélyen tisztelt borászok, kikkel fél óra ismeretség után jutottunk el a kérdéshez, amelynek akkor, és azóta is csak csodálattal adózom.

Nagyon fontosnak érzem itt megemlítenem, hogy néhol nem borkóstolás mellett folyt a beszélgetés. Tapasztalatim szerint a bor lazít a tudaton, a figyelmen és egy kicsit a koncentráción. Könnyebbé, gördülékenyebbé teszi a beszélgetést, az emberek merészebben pendítenek meg finomabb húrokat emelkedett állapotban. Magasabb rezgésen könnyebben nyílnak meg, kevesebb fenntartással viszonyulnak egymáshoz. Mindezt a borfogyasztással kapcsolatban köztudottnak vallom.

A három számomra legemlékezetesebb, és a szakdolgozat tartalmi vonalvezetését leginkább befolyásoló interjúnál és borásznál nem volt borospohár a kerti asztalon. Félreértés ne essék, nem azért voltak emlékezetesek ezek a találkozók, mert a házigazda agyon szomjaztatott! Szepsy Istvántól, mikor a délelőtti beszélgetés

elején azt kérdeztem – akkor már több interjú után jól ismerve a borfogyasztásnak ezen jótékony hatását – kóstolunk-e bort, ezt válaszolta határozottan: „én nem és magának sem ajánlom!” (SZEPSY I. *interjú*, 2015. július 2.) Délelőtt szinte soha nem iszik bort, illetve addig, amíg olyan feladata van, mely elvégzésénél enyhe mámor is végzetes lehet (SZEPSY I. *interjú*, 2015. július 2.). Tiffán Ede bácsi nap közben igen ritkán, főként csak este kóstol (TIFFÁN E. *interjú*, 2015. július 8.). Ezek egy bizonyos megjelenési formái a hétköznapi tudatosságának. Nem azt állítva ezzel, hogy csak az él tudatosan, aki nem iszik délelőtt bort. Van borász, így Fölföldi Béla, aki vöröset nem iszik délelőtt, azt először csak ebédnél szabad, ám fehéret igen. A napszakon kívül abban, hogy milyen bort kóstol meghatározó az évszak, az időjárás és az étel természetesen, amit a bor mellett fogyaszt (FÖLFÖLDI B. *interjú*, 2015. augusztus 1.). Gromon Tamás, a szakma és a spirituális létértelmezés egyik magyar kiválósága azt vallja, a nap akár minden órájának megvan a saját bora, amit csak akkor, abban az órában a legcélszerűbb, vagy más szóval a legüdvösebb fogyasztani (GROMON T. *interjú*, 2015. július 1.). Ezzel a gondolattal pedig természetesen nem azt szeretném sugallani, ahogyan Gromon Úr sem arra utalt a tételt fejtegetve, hogy reggeltől estig inni kell.

Mielőtt rátérnék, miért az a három interjú számomra a legemlékezetesebb nem, mint egy szintézisként az üdvös borfogyasztás előző két aspektusára, hanem épp megerősítendő azokat, Hamvas Bélától idézek, aki könyvében leírja, szerinte mikor érdemes bort inni. „Az ivásnak egy törvénye van: bármikor, bárhol, bárhogyan. Komoly idő, komoly ember és komoly nép számára ennyi elég. Ma, sajnos, ezzel a törvénnyel a legnagyobb visszaélések történnek. Hallottam, hogy valaki nyáron alkonyatkor a lugasban szentgyörgyhegyit ivott, és közben újságot olvasott. Ha nem szavahihető ember mondta volna, azt hinném, hogy hazudott. Nyáron alkonyatkor a lugasban szentgyörgyhegyit inni, ez az élet nagy ünnepélyes pillanatai közé tartozik. Ilyenkor az asztalt le kell takarni sárga vagy rózsaszín abrosszal, a vázába virágot kell tenni, és pedig ciniát vagy napraforgót, és egészen nagy költőt kell olvasni, Pindarost vagy Dantét vagy Keats-et. Aki az ilyen pillanatokot nem ismeri fel, azt elveszett embernek lehet tekinteni.” (HAMVAS B. 2000, p.78)

Ez a pár sor sok mindent megmagyaráz hitről, életről, életbe vetett hitről, hitbe vetett életről. A hétköznapi szentséggel ünnepléséről, a teremtő szemléletről. Felteszem, nem véletlenül adódnak ilyen ideillően a bibliai szavak a fenti szövegrész

jellemzésére. Vallásról van itt szó a javából és ünnepről, melyhez láthatóan nem kell tűzijáték és Ibiza, de bölcs látás és belső derű.

Visszatérve a bormámor nélküli tudatosság állapotába és annak a bizonyos három borásznak az interjújára, kik anélkül mutattak példát vendéglátásból, hogy borral kínáltak volna. Teszem hozzá, valamennyi borász, aki fogadott, példát mutatott ebben a tekintetben is.

Villány szellemi vezetőjénél, Tiffán Ede bácsinál, az a bölcs derű és megható őszinteség, amellyel a hétköznapjait éli és személyével szűk, míg boraival – bátran mondhatom – világszinten környezetét ajándékozza a szellemi érettség ritkán tapasztalható földi megjelenése. A vele való találkozás után értettem meg valamit. A természeti teremtés egyszerű és felfoghatatlan folyamatában való élethosszig tartó gyönyörködés eredője a földi születés és az elmúlás kettősségének visszafordíthatatlan anyagi lenyomatainak objektív szemlélete, vagyis a hit. A Nap minden egyes reggel felkel, ám nincs két egyforma pirkadat és szürkületkor nem siratja senki, mert utolsó sugara is elolvadni látszik.

Szekszárdon szintén sokat lehet tanulni a hitről, így a szőlőtőbeszéd vonatkozásában a megbánásról és a megbocsájtásról. „Ha a tőkéről lemetszenek egy szőlőt, halálra van ítélve. Aki a tőkén marad az pedig gyümölcsöt fog hozni. Hát valami elképesztő gondolat ez. Ennél világosabban nem lehet beszélni.

> Ha lemetszik a vesszőt, nincs visszaút? < [-kérdeztem.]

Nincs, eldöntötték, hogy ő kárhözatra van ítélve. Nincs visszaút. De ha már itt tartunk, és meg merem pendíteni ezeket a húrokat – Nem mindig. – az a végtelen szeretet, aki az egész világot működteti, az oly hatalmas szeretet, amit emberi ész föl nem tud fogni. Amikor megszületik egy ember, ő elindul az életében, és emberként el fog bukni. Mert ő ember. Állandóan olyan hatások érik, amilyenek érik. És ő hibát fog véteni. Súlyos hibát is fog véteni. Ez a végtelen szeretet nem azt fogja mondani: te mocskos gecsi, mit csináltál? Hanem azt mondja – Mi föl sem tudjuk fogni – azt mondja talán... Vagy nem is mond semmit, odamegy, átöleli, miután elismerte (a vétkest), hogy én elbasztam, vétkeztem, nagy gáz van. (Ez a szeretet) nem azt mondja: te genyó, hanem odamegy és átöleli. S azt súgja neki: menj tovább! Ez valami elképesztő erő. Ez hihetetlen. Mi föl sem tudjuk fogni. És pontosan a legvadabb gyilkosnak is megvan az esélye. Ha akkor, amikor nincs tovább, amikor az utolsó pillanat van, ő azt tudja mondani: Uram, bocsáss meg nekem! Mert vétkeztem, szörnyűséget tettem. Tehát, amikor azt mondom, levágta a vesszőt, az

tényleg halálra van ítélve, de ez a szeretet még nagyobb ennél. És képes arra, hogy azt mondja: gyere! Ha ott valaki igazából azt tudja mondani és valóban érzi, hogy elpuffantotta. Hát ilyen nincs még egy.” (VIDA P. *interjú*, 2015.július 9.)

Ennek a szeretetnek a mindenre és mindenkor kiterjedő mivoltát a Szent Írás is bizonyítja. János evangéliumában lehet olvasni a házasságtörésen kapott asszony történetéről, akit, vallásuk szerint eljárva, meg akartak kövezni a zsidók. Bevitték a templomba, hogy megkérdezzék az asszony sorsa felől Jézust, így kísértvén, mert ha a kövezés ellen érvel, törvényt szeg, és akkor őt is megkövezhetik. „[...] Jézus pedig lehajolván, az újjával ír vala a földre. De mikor szorgalmazva kérdezék őt, felegyenesedve monda nékik: A ki közületek nem bűnös, az vesse rá először a követ.” (Jn 8,6-7) Ezután az asszony minden vádlója elhagyja a templomot és csak ketten maradnak. Jézus ismét lehajol, hogy írjon a földre, majd mikor felegyenesedik megkérdezi az asszonyt, hogy hol vannak, akik meg akarják kövezni?

„[...] Asszony, hol vannak azok a te vádlóid? Senki sem kárhoztatott-é téged? Az pedig monda: Senki, Uram! Jézus pedig monda néki: Én sem kárhoztatlak: eredj el és többé ne vétkezzél!”(Jn 8,10-11) Vida Péter szavával élve tehát: menj tovább!

Máté evangéliumában található a szőlőmunkások példabeszéde, melyet érdemes összevetni a Vida Úr monológjában olvasottakkal. A szőlősgazda munkásokat keres a szőlőjébe. Már korán reggel felfogad munkásokat, kikhez toboroz a munka harmadik, hatodik, kilencedik sőt, még tizenegyedik órájában is. A nap végén mindegyik munkás munkáját egyenlően értékeli és egyenlően bérez. Már a toborzáskor is tíz pénz munkadíjba egyezett azokkal, akik tizenkét órát dolgoztak a szőlőjében és azokkal is, akik csupán egyet. Persze kérdőre vonták az egész napon keresztül dolgozók a gazdát, aki itt Isten nagyvonalúságát, szeretetének mindenkire egyaránt kiterjedő nagyságát képviseli. Nem az számít, hogy mikor hív az Isten, az utolsó percben is hívhat, és ugyan az a jutalma annak, aki végigdolgozta az életét, mint annak, aki csupán az utolsó pillanatban csatlakozik. Csak egy a fontos, amikor szólít, akkor azonnal felelni kell, ha hív, nincs idő a késlekedésre. Anselm Grün szerint a szőlőben való munka itt a belsőkben végzett munkát jelképezi. Az igaz ember nap mint nap fáradtságos munkát végez, hogy a szeretetre hangolja magát, és látja a lebzselőket maga körül, akiknek úgy véli, jobb dolguk van. Ám az ember életét pont ez a munka tölti meg tartalommal, még ha nehéz is (GRÜN, A. 2012.).

5.3.3 Jézus a szőlőben

A borászok elmondása szerint, nehéz manapság munkást találni a szőlőbe. Sok mindent elárul ez gazdaságról, szociális védőhálóról és a néhol létminimumon élő vidék kétékezi munkához kialakult motivációjáról, illetve annak hiányáról, tisztelet a kivételnek. A megkérdezettek közül csupán egy-két borász volt megelégedve idénymunkásaival, több mint a megkérdezettek fele nem, és a harmaduk tragikusnak látja a mai helyzetet. Néhányan tartózkodtak, mivel nem minden esetben tölti be a szőlész szerepét is a borász. Azok közül egy, akik pozitívan állnak a témához Losonci Bálint, aki a viszonylag kisebb területű szőlő-ültetvényét éjt nappallá téve főként egyedül gondozza, műveli. Tiffán Ede bácsit mikor arról kérdeztem, kik dolgoznak a szőlőjében azt felelte, nyolc idős hölgy (TIFFÁN E. *interjú*, 2015. július 8.). A mátrai falvacskában, ahol élek, az én nagymamám is jár szüretre. 78 éves és akár bizonyítani is tudnám, hogy három fiatalember munkáját elvégzi. Egerszalókon, a St. Andrea szőlőbirtokon járva, Dr. Lőrincz György mesélt munkásairól, hogy hogyan s mi alapján veszi fel őket, miként egyengeti útjait. Lőrincz Úr a gondoskodó tanító, aki munkásait vigyázza, és nem hagyja elkallódni egyetlen emberét sem, a teljesítmény csökkenés vagy munkamorál romlás figyelmen kívül hagyásával, csupán az emberi értékek előtérbe helyezésével, az egész életet végigkísérő vallási tanítás égisze alatt. Mindezt teszi türelemmel, odafigyeléssel és megrendíthetetlen hittel. Még saját elmondása szerint is, ha valakinek a keze alatt kellene dolgoznia, ha tehetné, csak a saját keze lenne ez (DR. LŐRINCZ GY. *interjú*, 2015. július 1.).

Ám a legtöbb szőlősgazdának nincs nyolc idős hölgye, vagy ennyire gyakorlatias, hitre épülő, objektív, tanítói gazdaság szemlélete, így a mai munkamorált látva, ez az egyik oka annak, hogy megpróbálnak modernizálni. „Hiába vannak robotok, de nincs hozzá meg a szorgalmas és munkáját tisztességgel végző ember, akkor sok a selejt.” (KALÓ I. *interjú*, 2015. június 30.) Kaló Imre ezen állítása globális méretben a gazdaság egészére vonatkozik, ám árnyékként vetődik a lokális kis- és középvállalkozásokra, gazdálkodásokra. A teremtő emberi kéz állandó jelenléte a szőlőmunkánál rendkívül fontos, ám ha nem teremtő a szőlőben dolgozó, hanem különböző körülményekből faladóan eltartott az embertársai által, mert a teremtésre nem képes, a szőlősgazda ezt látva mindinkább választja a modernizálást.

Inkább választja az olajos vasgépet szeretett szőlőjébe, mint egy ilyen embert, arra a következtetésre jutván magában, ez a kisebbik rossz.

Azt, hogy az embereket két csoportra osztják aszerint, ki teremtő és ki nem teremtő, több borászinterjúnál is spontán merült fel. A bibliai vonatkozást az ellentétben itt jelentheti a jó és rossz tudása, avagy nem tudása. Előbbi Káin népe, utóbbi az ószövetségi Isten népe, melyet Mózes Kánaánba vezet a pusztán keresztül. Az a bizonyos 8. rész 44. ének is, János evangéliumából, több ízben került a beszédtema középpontjába az emberek közti különbségtétel fundamentumaként. Egy Eger-környéki borász mesélt arról, hogy bizonyos értelemben észre sem vesszük, mi zajlik körülöttünk. A pénzbirtoklók, akiknek több tonna pénzük van, gránit és márványpalotákat emeltetnek bankházaknak, kereskedelmi központoknak, míg az iskolák és kórházak romhalmazok. Ilyen és ehhez hasonló, számunkra talán láthatatlan, vagy szinte magától értetődő körülmények jelenítik meg mai világunkban az óskáoszt.

A magyar borásztársadalom jelentős részét – az általam felkeresettek mindegyikét – komolyan érinti és foglalkoztatja nem csupán lokális, hanem globális környezete is. Voltak borászok, kikkel a teremtő és nem teremtő emberi körülményekből fakadó „harcról” tíz-húsz percet beszélünk úgy, hogy egyetlen erre vonatkozó kérdésem sem volt a kérdéssorban. Volt, akivel egy órán keresztül, sőt olyan is akadt, akivel az volt az érzésem az egész interjú alatt erről beszélünk, mivel minden kérdésfeltevés után rövid időn belül itt lyukadtunk ki. A borászokra vetítve ezek a cselekvési és teremtési vágyat ösztönző gondolatok, legalábbis az én értelmezésemben, melynek fókusza az érték megőrzésére és újratereztetésére irányul, és soha, semmilyen esetben sem a közjó ellenérdekében. Ez a kettősség, vagyis hogy nem csak a jó dolgok és szép eszmék kerültek terítékre a kerti asztalon, hanem a világ csúnya, rossz, negatív dolgai is, a pazarlótól az életveszélyesig, egy dologra enged következtetni: a borászok, akár nem is sejtve, az Újszövetség tanait követik, jót és gonoszt tudván (Móz I 3:22).

5.3.4 Borászok a jó Isten útján

Szepsy István a lehető legtudatosabban zárja ki világlátásának horizontjáról az Ószövetség negatív istentudatát és helyezi előtérbe az Újszövetséget, így fejtve tovább személyes bibliaértelmezésének, és a vallásokhoz való vakbuzgó

létviszonyulás – általa negatívnak vallott – vetületeinek szálát. Amellett, hogy a vallások szabályainak feltétel nélküli követése, véleménye szerint, beszűkíti a gondolkodást, a vallások nagy része bizonyos, részükről jól érthető okból bevett Istenkép értelmezés révén, kárhozatra ítélik az embert. Örök kárhozatra ítélik az embert az életben tapasztalt „jó és rossz” élmények, érzetek periodicitásának jutalmazó és büntető ok-okozati összefüggéssel való megmagyarázásával. Vagyis, ha rossz dolog történik velem, akkor vétettem az Isten ellen és ő ezért megbüntet engem. Ez a negatív istentudat. A bosszúálló, haragvó Isten az Ószövetségből. „A régi népeknél, főleg a mi kultúrterületünkön addig, amíg szabad istenképpel rendelkeztek, egy ősi istentudattal, ami kialakult az évezredek alatt, addig a legtöbb embernek volt egy önmagához hasonló istenképe (sólyom, tigris, szarvas), és minél inkább próbálta egységesíteni vagy annak ellenére, hogy akarta egységesíteni a világgépet az egyik-másik vallás, annál inkább torzult az istenkép az emberek gondolkodásában, mert látták az ellentmondásokat, és a legtöbb vallás félelmet akart kelteni az emberekben. És hát ez meg is történt. Hogy el fog kárhozni. Vagy összefüggésben van, hogy ekkor vagy akkor segíti meg, ha ezt vagy azt csinálja. Egyáltalán mit jelent az, hogy megsegíteni? Holott az a természeti látás nekünk, úgy, mint természeti lények, hogy egyszerűen elfogadjuk a változást, a csapásokat, az elmúlást, mert az is az életnek a része. Míg egyes vallásos népek, másként vallásos népek pedig ezt mind sorscsapásnak vették, bosszúállásnak, kitagadásnak, egyébnek, mert valamiért történik. Akár mint a Himnuszunkban ugye: >Hajh, de bűneink miatt gyúlt harag kebledben.< Hm, képtelenség.

>Szinte elátkoz a Himnuszunk.< [– mondtam én.]

Emiatt is van szükség arra, hogy az embernek legyen egy biztos, megingathatatlan istenképe.” (SZEPSY I. *interjú*, 2015. július 2.)

A bűnbeesés, Ádám és Éva története, mikor a tudás fájának gyümölcséből vesznek, így nyervén az embernek tudatot, és az Édenből való kiűzetés átkát. Vagy Káin és Ábel viszálya, hol Ábel vérét kiontja Káin, kit ezért elátkoz az Isten és kiűzi a Paradicsomból, majd Nód földjén telepszik le Édentől keletre (Móz I 4:16). Figyelemfelkeltő, különleges aspektusból szemléli Nomen Nescio *Bűn, igazság, ítélet* című művében a teremtéstörténetet, mely teória szerint Egyiptom államát építi fel az Édenből, azaz az Atlantiszból kiűzött Káin (NESCIO, N. 2009.).

Mádon egy általam igen bölcsnek tartott ember azt mondta nekem egyszer, hogy: „márpedig eredendő bűn nincsen. Hiszen azzal, ha azt mondjuk, hogy van eredendő bűn, akkor Isten hibásat alkotott. Ám ha Isten nem tudta előre, hogy a tudat megjelenik az emberrel a Földön, akkor ő nem mindenható, hanem csak elengedte a gyéplőt. Ez a teremtéelmélet pedig, egy Istentagadás.” (SZEPSY I. *interjú*, 2015. július 2.)

Isten, Jézus által beteljesített, akaratának földi leképeződése az az életút, melyet jó érzések, jó cselekedetek szegélyeznek. Ez vezet vissza hozzá, ám ehhez ki kell zárni a negatív tényezőket, Szepsy Úr szerint kiváltképp a negatív istentudatot, ahol bosszúálló, gyűlölködő az Isten. „Na, most hogy lehet ilyen istentudattal előrébb lépni?” (SZEPSY I. *interjú*, 2015. július 2.) – teszi fel bölcs derűvel az arcán a kérdést. „A vallásos cselekedetek lényege az, hogy tudatosuljon az emberben: együvé tartozunk. Istenben minden egy.” (SZEPSY I. *interjú*, 2015. július 2.) Ez az élmény, ez a vallásos cselekedet talán akkor érhető tetten leginkább, amikor egy vadidegennel teszünk érdek nélkül jót. Ekkor véljük tudatosan, hogy a világon minden egy, és egy idegen igen is annak az egységnek a része, aminek én is, és az idegent erősítve azt az egységet erősítem, amihez én is tartozom.

Vida Péter ezt a tételt egy képpel magyarázza, a tettek tengerének képével, melybe minden tettünkkel egy kavicsot dobunk. A bedobott kavics hullámot kelt. Hullámot, mely természeténél fogva a tó legtávolabbi pontját is eléri, és minden irányba terjed, vagyis mindenre kihat. Úgy indul a hullám a dobás irányába előre, mint az ellentétes irányba visszafelé, vagyis felénk. Tehát jó és rossz tetteinkkel úgy hatunk a környezetünkre, mint saját magunkra, s ezzel a hasonlattal élve, a hullám felénk is visszacsap. „Az én tettem elől én nem bújhatom el! Mondhatom azt, hogy nem én voltam, ott sem voltam! Ilyet mondhatok, de értelmetlen, mert akkor is vissza fog hatni rám.” (VIDA P. *interjú*, 2015. július 9.)

A tétel magyarázata Máté evangéliumában olvasható, melyben mikor a végnapon eljön az ember Fia, kétfelé választja a népeket jobb keze és bal keze felől, juhokra és kecskékre. Jézus juhait örök élettel jutalmazza, a kecsék örök gyötoremre kárhozhatnak. A juhok nem sejtve, kivel tesznek jót, önzetlen segítséget nyújtottak hétköznapi tettei által Istennek. Mikor meglepődve az ítéleten kérdezik az ítélethozót, miért a jutalom, az így válaszol: „Bizony mondom néktek, a mennyiben megcselekedtétek eggyel emez én legkisebb atyámfiaik közül, én velem cselekedtétek meg.” (Mt 25,40)

Mikor pedig a segítségnyújtást megtagadók, és ezáltal az ördög szolgálai – mert aki nem az Istennek szolgál, az a sátán szolgálja – akik rossz hitükből fakadóan a széthúzást erősítik, kik a teremtő, szolgáló élet helyett a javakat elvevő, csupán önmaga boldogságára gondoló kételyhit megszállottjai kérdezik, így felel: „Bizony mondom néktek, amennyiben nem cselekedtéték meg eggyel eme legkisebbek közül, én velem sem cselekedtéték meg” (Mt 25,45)

Kaló Imre életfelfogásában szintén találunk az idézetre vonatkozó utalást, mégpedig az általa vallott helyesen élt élet gyakorlati megfogalmazásában. „Az emberek döntő többsége, az érti az életet, és minden emberben van jó. És ha valaki a másikon a jót akarja látni, és a jót keresi, akkor ő önmaga is jó lesz, meg a másikon is előjön a jó. Ha valaki mindig a rosszat keresi másban, és annyira önző, hogy csak ő, az soha nem fog találkozni a jóval. Mindig mindenben a meglévő jót kell keresni és azt kell erősíteni, és akkor úgy múlik elfelé a rossz.” (KALÓ I. *interjú*, 2015. június 30.)

Szepsy István levelében leírja, hogy lelkünk segít a földi kihívásokra való üdvös megoldások megtalálásában, mégpedig intuíciók, érzések által, álomban, emberi találkozásokkal, és még megannyi módon. „Mindenkinek arra van a legnagyobb szüksége, és akkor tud a lelkéhez, a szelleméhez és Istenhez a legintenzívebben kapcsolódni, ha azért szeretik, amit valójában érez, mindegy mi az, és félelem nélkül, örömmel elmondhatja, amit talál magában” (SZEPSY I. *levél*, 2015. november 13.)

Istenben minden egy, ahogy Szepsy István mondta. Ám aki csak önmagára gondol, környezetére nem figyelve vagy azt károsítva, az egészségtől, a kísértésnek engedve, csupán kis dolgot ért, csak egy apró résznek szentel. Ez a „gondolkodom, tehát vagyok” egocentrikus, önistenítő világfelfogásban definiálódik. Szepsy Úr úgy magyarázza, hogy az ember szellemi evolúciójának nagyon fontos pillanata, amikor rájön, „atyavilág, mekkora barom vagyok, mert nem lehetek önmagamtól.” (SZEPSY I. *interjú*, 2015. július 2.) Ez az a pont, amikor a tudat félre dobja a „gondolkodom, tehát vagyok” létet, és azt mondja: vagyok, tehát gondolkodom is. „Nem én vagyok a Vagyok, hanem a Vagyok teremtett, hogy gondolkodhassak és végül felismerjem az eredeti állapotot.” (SZEPSY I. *interjú*, 2015. július 2.)

Az általam felkeresett borászok nagyon különböző személyiségek, ám egyben szinte valamennyien megegyeznek. A küldetéstudat létállapotában élnek,

amely véleményem szerint a legmagasabb tudati szintje az embernek. Meglátásom szerint itt is három szint jelenik meg. Az első a céltudat, amikor az ember tudatosan el tudja helyezni magát a világban. A második a hivatástudat, amikor a teremtést, az isteni teremtőerőt jeleníti meg tudatával a földön. A legfelső szint a küldetéstudat, mely a jézusi út leképeződése, ahol a szolgálatkészség és az önfeláldozás emberi értelmezése ölt alakot a tudat által. Jézusi szolgálat és jézusi önfeláldozás. Ez a körülmény adhat teret belső derűnek, a szeretet extázisának és vallásalapító pillanatnak. A fokozatokat az egyén hitének minősége adja, melynek csúcsa az abszolút hit, vagy inkább tudás, amely tudás hiánytalan teljes valójában Jézusban testesült és testesül.

6 Kíváncsiság

6.1 A Földre költözött Mennyország

A küldetéstudat létállapotában élve egy tulajdonság meghatározó véleményem szerint: a jézusi szolgálat képessége. Az utolsó vacsorán tanít erről szóban Krisztus, mikor közli tanítványaival, valaki el fogja őt árulni a tizenkettő közül. Erre ők versengésbe kezdenek, ki a „nagyobb”, kiről a legalaptalanabb a rágalmozás, ki az, aki biztosan nem árulja el. Mire Jézus így kezdi a tanítást: „Ő pedig monda nékik: A pogányokon uralkodnak az ő királyaik, és akiknek azokon hatalmuk van, jóltevőknek hivatnak. De ti nem úgy: hanem a ki legnagyobb közöttetek, olyan legyen, mint a ki legkisebb; és a ki fő, mint a ki szolgál.” (Lk 22,25-26)

Máté evangéliumában is található erre vonatkozó rész, mikor azon perlekednek a tanítványok, ki ül Jézus dicsőségében annak jobbán és balján. „Jézus pedig magához szólítván őket, monda nékik: Tudjátok, hogy azok, a kik a pogányok között fejedelmeknek tartatnak, uralkodnak felettök, és az ő nagyjaik hatalmaskodnak rajtok. De nem így lesz közöttetek; hanem, a ki nagy akar lenni közöttetek, az legyen a ti szolgátok; És a ki közületek első akar lenni, mindenkinek szolgálja legyen: Mert az embernek Fia sem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem hogy ő szolgáljon, és adja az ő életét váltságul sokakért.” (Mk 10,42-45)

Ebben is ellentétet képez az Ószövetség tanaival, mivel ott a mások felett való uralkodásra törekvés jelenik meg vágyott állapotként, illetve jutalomként, amennyiben szolgálják az ő Istenüket. Az ő Istenük átkát bocsájtja népe előtt a többi ellen. Lassan úzi ki a többi népet, hogy az övé megszorodjon és így bírassa az egész földet. „És szolgáljátok az Urat a ti Isteneteket[...].” (2Móz 23,25)

Valamennyi borász szolgálatot teljesít hivatását ellátva. Szolgálva a természetet: annak az egyik, ha nem a legigényesebb növényének gondozásával, melynek gyökere akár több mint húsz méterre lenyúlva a földben javítja a talajt, levele tisztítja a levegőt. Aki már látott szőlődűlőt tanúskodhat annak szemet nyugtató szépségéről, és az emberi kéz munkájának a környezetébe ilyen pompásan beleillő természetességéről. Tiffán Ede bácsi vallotta mikor vendégül látott, hogy a természet megnyilvánulásai közül a szőlőtőkét szereti a legjobban, ahogy formát ölt

a szőlőnövény (TIFFÁN E. *interjú*, 2015. július 8.). A szőlőtőke szakrális erejét Vida Péter, egy távol-keleti vendégének az öregtőkék láttán tapasztalt furcsa viselkedésének felidézésével támasztja alá, aki a közel száz éves kadarka szőlőültetvény megpillantása után kiugrik a mozgó terepjáróból és a fejét csapkodva, rohanás közben kiabálja: bonsai, bonsai, bonsai, bonsai! A bonsai fák a távol-keleti kultúra tökéletességre törekvésének egyik emblemikus megjelenési formája. Nevelésénél az ember szó szerint együtt él a növényvel. Minden nap gondozza, tereli, metszegeti, alakítja. Az ember azonosul magával a fával. Azonban ebben a folyamatban, ebben az alkotásban és szimbiózisban a fácska, vagyis a természet a tanító, az ember csak figyelő. Az ember itt részt vállal a természetből, része annak és nem ura, mint ahogy napjaink „fejlett” társadalma azt képzelet és játssza. A távol-keleti férfi tolmácsa, miután az megnyugodott, barátja szavait így fordította Vida Úrnak: „maga nem is tudja, milyen gazdag ember maga.” (VIDA P. *interjú*, 2015. július 9.)

A szőlőnövény ezen esztétikai és spirituális hatalma mellett, a növény gyümölcse, a szőlő – ámbár a szőlősgazdák nagy bosszúságára – az állatok számára is kiváló táplálékforrás. A rókától, az özön keresztül, a varjakig valamennyi állat nagy kedvvel fogyasztja csakúgy, mint az ember. Egy Eger környéki, a természet megnyilvánulásaira rendkívül érzékeny borász mesélte módfelett szűkszavúan – valószínűleg azért, hogy a rövid ismeretség után egyből ilyen „furcsa” dolgokról beszélve nehogy elmehiányosnak tartsam –, hogy minden gyümölcs tulajdonképpen fényélmény forrás. Köztük pedig a legtisztább forrás a szőlő gyümölcse. (A Biblia szövegéből kiindulva, ez nem is meglepő: „[...] Én vagyok a világ világossága [...]” (Jn 8,12) „[...] Ez az én vérem [...]” (Mk 14,24)) Erről sajnos csupán ennyit tudtam meg tőle, ám így utat engedhet egyedi nézőpontok, így tehát az én nézőpontom megszületésének is. A növény a leveleivel felfogott napfényt a gyümölcsebe áramoltatja, és gyümölcse által teszi a Naptól kapott energiát más élőlény számára elérhetővé. Ez az alkotás, a teremtés folyamata. Csupán az ember esett ki az egységtudatból, tudata által, az állatok és növények benne élnek (SZEPSY I. *interjú*, 2015. július 2.), így például a gyümölcsfa nem törődik azzal, kinek szolgál nap mint nap, minden porcikájával a Naptól kapott éltető energia minél befogadhatóbb anyagiásítására koncentrál. A növény gyümölcse által teljesíti, a szaporodás mellett másik, fontos küldetését, és szerzi létjogosultságát, miszerint: ami önzetlenül neki adatik – mint minden élőlénynek a földön, azoknak létét jelentve – azt saját

tehetségével megformálva megossza a környezetével, nem foglalkozva azzal, hogy kinek tesz jót vele, ki tépi le gyümölcsét. „Abban dicsőítettik meg az én Atyám, hogy sok gyümölcsöt teremjete;[...]”(Jn 15,8), ahogyan az a szőlőtőbeszédnél olvasható.

Visszakanyarodva a borász hivatásával való szolgálatteljesítéséhez úgy vélem, hogy ő fáradságával legfőképpen a gondolkodó embert szolgálja, kinek a tevékenysége nélkül nem születne a szőlőből bor a földön. Ha párhuzamot húzunk a gyümölcsfa gyümölcsben alakot öltő küldetésével, miszerint más élőlények szolgálatára teremti azokat, és például a borász inspirációja között, akkor hát kinek teremt az ember? Az ember csak magának teremtheti a bort, mert vajon kinek készítené azt? A háziállatának, haszonállatának vagy netalán a vadállatoknak? Ő áll az evolúció csúcsán. A Földön. De miért vágyik az égbe, a csillagok közé? Istenek képe miért áll valamennyi kor valamennyi embere előtt szinte megfogható minőségben? Valamennyi kor társadalma valamiért hittel és vallással élt. Szolgálták az Isteneket, áldozatot mutattak be nekik: – milyen érdekes – ételt és italt. Amit a természet adott nekik nyersanyagot, zöltség és gyümölcs formájában, – itt most nem véve figyelembe az elkorcsosult állat-, akár emberáldozat felmutatását, csak és kizárólag a melkizedeki, egyiptomi, dionüszoszi, jézusi, azaz újszövetségi áldozattételi vonalat – azt tehetségükhöz mérten feldolgozták és felajánlották, neki adták az Isteneknek. Az áldozattétel miéértjét bizonyítani vélik a vallások tanai. De előfordulhat, hogy pusztán egy gyümölcsfa miéértjében való elgondolkodás serkentette erre a természetben élő természeti embert, így folytatva a szolgálat láncát, vagy... az eredeti állapot közelségében felmerengő emlékek, egy tudattal bíró ember előtti világ képének emlékfoszlányai, mikor az ember a Föld minden élőlényével egységtudatban élt. A tudatra ébredés vagy bűnbeesés, vagy kiüzetés előtti állapot.

Empirikus okfejtésből kiindulva a gyümölcsfa létjogosultságának két tétele: az utód állítás, és a teremtés szolgálata. A hármas egység fennállásához kiegészítésképpen Szepsy Úr tétele a legkézenfekvőbb, tehát a harmadik oka a létezésnek az Isten mindentudásához szükséges anyagi világban való megtapasztalás, azonban ez a hármas egység csak az emberben van jelen, a tudata által, mely tudatot arra használ fel, hogy megteremtse az Isteneit, és (így) megsejtsse az eredeti állapotot. „Nem én vagyok a Vagyok, hanem a Vagyok teremtett, hogy gondolkodhassak, és

végül felismerjem az eredeti állapotot. Rájöjnek, hogyan működik a világ, és közben megtapasztalják, mert Isten mindenhatóságához kell a megtapasztalás. Azért vagyunk itt, hogy Istennek megtapasztaljunk. De ehhez végig kell menni a szellemi evolúciós folyamaton.” (SZEPSY I. *interjú*, 2015. július 2.)

Itt a következő gondolatmenet megértéséhez szükséges, a később tárgyalt Eucharisztia szentségéről való előzetes okfejtés, a szentség teljes ismertetésének igénye nélkül.

Az Eucharisztia szentsége Jézus testi, lelki és szellemi magunkhoz vétele, megemlékezve szenvedéseiről, megünneplelve feltámadását és a hívekkel való, időt és teret átívelő, közösségélmény megélését. Az Eucharisziában Krisztus teljes lényegében jelenik meg Róma hitében, míg a protestáns istentiszteleteken csupán szimbolikusan. Az utolsó vacsorán tanította Jézus a kenyér- és boráldozat felmutatását, mellyel átvitt értelemben az ő testét és vérének etette meg tanítványaival. Ez a tett az isteni magukhoz vétele volt. Ahogy felmagasztaltatott a kenyér és a bor Krisztus anyagi, lelki és szellemi testévé, és azt magába fogadta a tizenkettő, úgy Krisztus az ő részükké válik. Egy darab a szentből az emberbe jutott. Ám nem ez volt az első eset. Egy szertartás vagy a szertartás folytatása, megújítása, egy új szövetség létrehozása ez, de nem az elsőé, mint ahogy utaltam már erre korábban, például Egyiptom kísértetiesen hasonló kenyér- és boráldozat felmutatásával zajló szertartásrendjének bizonyosságával (ZELNIK J. 2010.). Miért ad biztosságot és nyugalmat, és mire ad bizonyosságot a szertartás, mikor isteni kerül az emberbe? Talán így sejthető meg, a testbe zárt léleknek és szellemnek az anyag nélküli állapot egységélménye? Ám az bizonyos, hogy az isteni számára is és az ember számára is üdvös cselekedetről van szó. Az isteninek az emberrel talán Szepsy Úr, általam harmadik tételnek titulált, gondolata miatt üdvös ez a szimbiózis, vagyis hogy megtapasztalunk neki, és ezt, őt a földön megjelenítve, ő közvetlenül átélheti. Az istenek az ókori mitológiában is vágyták a Földet, az asszonyait, a halál végességét. Kíváncsiak, kalandvágók, irigyek voltak. És persze az ember is kíváncsi: milyen lehet a túlvilág, a csillagút, az örök élet? A bornak mindenesetre ebben a misztikumban mindenkori rendkívüli szerepe van. A bor valahogy más, mint a többi ételmünk. Az előzőekben felmerült példán keresztül belegondolva, hogyan adnánk háziállatunknak bort? Szerintem még az is irtózik a gondolattól, hogy fél

üveg száraz vörösbort beleöntsön a kutyája ivótáljába, aki maga soha meg nem inná azt, hát még aki élvezettel kóstol.

Következő állításom alátámasztásához volt szükség a fentebbi gondolatmenetre, miszerint az ember úgy szolgál az isteninek, és az isteni az embernek, ha az ember megjeleníti az istenit a földön. Ennek módja az átlényegült táplálkozás, az anyag szentté magasztalása, és a szent magunkba fogadása, így a tudatos borfogyasztás, mint az akár az ókori Egyiptom vallásában vagy a katolikus vallás szertartásrendjében központi szerepet kap. Ennek tudatában nem meglepő az alábbi tézis sem.

Amit én tudni vélek, hogy a borász hivatásával elsőként saját magát szolgálja, önmaga egészségét. Hogy ne tűnjön ez a kijelentés, ez a fajta önszolgálat egy önző önkielégítés alantas igényének, szükséges egynémely ismeret feltárása, vagy ezen ismeret tudásában annak értelmezése. Még a huszadik század harmadik negyedének Magyarországon is tapasztalható körülmény volt, hogy a vidéki ember, ha nem is sok, de valamennyi szőlőt gondozott kertjében, melynek egy része étkezésre szánt szőlő, másik része pedig bor alapanyagául szolgáló szőlő volt. Minden évben foglalkoztak borkészítéssel, hacsak külső körülmény nem szólt közbe. Tehát hogy az önzés vádja alól felmentést szerezzen a közel- és régmúlt „garázsborásza”, jó példaként szolgál az idős falusi ember, aki saját borát issza vendégként a lakodalmi mulatságban. Viszi a borát magával a lakodalomba, és az is előfordulhat, hogy máséból egy kortyot sem iszik. Neki az ünnep csak így, a saját borával ünnep. (Egy menyegző megünneplése az egyik legfontosabb megjelenési formája a földi lények együvé tartozásának bizonyosságtételének az anyagi világban. Egy misztikum megjelenése vagy talán megjelenése volt ez, a férfi, a nő és az őket összekötő és felettük álló kapocs hármas együttállásának tanúbizonyságul tételének rituáléja.) Tiffán Ede bácsi véleménye szerint is a legszagrálisabb minden embernek a saját bora (TIFFÁN E. *interjú*, 2015. július 8.). Hogy miért? Kaló Imre kérdésemre így válaszolt: „Hogy mit találok a borban? Az én verejtékeket. Az én lelkeket, a szívemet. Saját magamat. És egy olyan tükör, amit az ember, ha megnéz, akkor ő maga. Nyilván sok mindenre tanít.” (KALÓ I. *interjú*, 2015. június 30.)

A régi öreg a legcsekélyebb módon sem akar megsérteni senkit, kiváltképpen az ünnepeltek, de tisztelni és hozzáadni magát, a saját boldogságát a közösség kedélyéhez. Önmagára gondolva, a részre az egészből, túl az egyén érdekein. És hogy ez nem fikció, azért magam kezeskedem, mert én így ismertem a nagypapám.

A borász természetesen a borfogyasztónak is szolgál, sőt a nagy képviselők már elsősorban neki. Nehéz kitalálni, a megkérdezett borászok melyik szolgálatot mikor helyezik előtérbe egy nagyobb időszakot tekintve, az adott év alatt vagy akár egy nap folyamán is, mert ezt több mint valószínű, hogy ők sem tudják pontosan. Bizonyítani pedig még nehezebb vagy lehetetlen, és szerintem felesleges is. Védhető állításnak tűnik, hogy ezt lehet ahhoz kötni, hogy mikor fogyaszt bort a borász. Délelőtt, a pincében a minőséget és a változást figyelve, akár több tucat hordóból véve mintát, vagy mondjuk naplementekor a diófa alatt egyedül vagy barátai társaságában. Mindazonáltal ez is becsapós, mert ki tudja eldönteni, mikor áldoz kizárólag magára és mikor tekinti a „köz érdekét” elsődlegesnek? A borász kóstolgatja a saját borát hivatásból, egy-egy kortyban a hordó tartalmának minőségét mustrálva, másét összehasonlításként, de közben óhatatlan elmereng. A nagy kérdés, hogy hol válik ketté a borász hétköznapjában az ön- és a közérdek előtérbe helyezése?

De miért kellene kettéválnia? Nem lehet egyszerre adni is és kapni is? Már a tanulmány elején említettem, hogy Hamvas Béla szerint a szájvilágban egyszerre adni is és kapni is csak egy módon lehet, a csókkal. „És a te ínyed, mint a legjobb bor, melyet szerelmesem kedvére szürcsöl, mely szóra nyitja az alvók ajkait.” (Én 7,9) Az minden esetre bizonyos, hogy a borász szeret adni. Kaló Imre Goethe életfilozófiáját tartja követendő példának, mely az ő értelmezésében annyit tesz: „az embernek életében négy fontos dolgot kell szem előtt tartania: adni, adni, adni és negyedszer is adni.” (KALÓ I. *interjú*, 2015. június 30.)

6.2 A vér védelmében

A borászoknak nagyon fontos dolguk van, fontos küldetésük, és roppant nagy felelősségük. Felelősségük abban, hogy amit adnak, az jó legyen sőt, a legjobb. A legjobb önmagukból. Először is önmagával küzd meg a borász, mikor látja magát visszatükröződni a borában, a maga erényeit, ám főként a gyengéit. De a borász a legjobbat akarja adni, így ha a legjobb bort szeretné, először önmagát kell a legjobb énjének elérésének igényével nap mint nap újraalkotnia. Ehhez a mai felfogás szerint rendkívül összetett személyiségnek kell lennie, a régi szerint viszont bölcsnek

(letisztultnak). A kettő megfogalmazás között annyi különbség van, mint a város zaja és a patakcsobogás között.

A borásznak munkájában is jó közösségi embernek kell lennie, ha a legjobb bort szeretné. Értenie kell a közösségi tevékenységvégezés, gazdasági haszonszerzésén felüli miértjét, melyet Szepsy István a következőképpen fogalmazott meg: „Az összetartozás élménye az jó érzés. Tehát az, hogy mindenkinek köze van ahhoz, hogy a dolgok jobban menjenek. A kommunikációval egy olyan fajta mentalitás elfogadtatása a cél, miszerint a tevékenység senki kárára nem irányul. Hanem csak arra, hogy önmagát megfogalmazza újra és újra. Ha úgy tetszik, újrateremtsük önmagunkat, és ezt együtt tesszük.” (SZEPSY I. *interjú*, 2015. július 2.)

Így tehát a borász felelőssége nagy abban, hogy jobbá tegye magát, belülről dolgozva önmagán, saját személyiségéből a legjobbat hozza ki, illetve abban, hogy az őt körülvevő közösséget értse, és annyit tegyen érte, amennyi csak tehetségéből telik.

Ám ezen körülmények a rájuk nehezedő tehernek csupán töredékei. Egy gazdasági, szociális, önismereti, kohéziós inspiráló életenergia ez csupán, aminek szűk korlátai közé mai világunk embere kényszerből szorítkozik. Ez az, amennyit a legjobb esetben lát a vaskor szülöttje az életből. Mert valamiért nem mer felnézni. Orrát a porban húzva, lesütött szemmel biceg, maga sem tudja, hová és miért. „Erkölcseleg semmisült meg az emberiség, erkölcsi tartásában. A pénzhez hogy lehet jutni hazugság árán, gyűlölet árán. Bűnt! Bűnt kell elkövetned, hogy pénzhez jussál. És akkor sok pénzed lesz. A legnagyobb bűnöket elkövetted.” (KALÓ I. *interjú*, 2015. június 30.) Hogy ilyen irányba változik az ember, annak véleményem szerint két oka van: az egyik, hogy elvették tőle a természetet, a másik, hogy elvették tőle az Istent. Másként fogalmazva: elvették az egészségét és a hitét. És itt nem a vallásról van szó, pontosabban nem csak a vallásról. Egyensúlyról, mint ahogyan egy pár egy húron pendül. Ahogyan valaki egyensúlyban van önmagával, így tehát még ahhoz is két dolog kell, hogy valaki önmagával harmonizáljon (amit mutat kívül és amit érez belül a között), legalább is a magyar nyelv szerint. Az egyensúlyhoz nem elég egy dolog, legalább kettő kell, és ha az egyik elvész, az egyensúly nyilvánosan felborul. Ám a vaskor biztosra ment, hogy az egyensúly hiánya ne is tűnjön fel. Mindkét oldalról elvett. Levette a legerősebb bástyákat, melyeket úgy hívnak, hogy Föld Anya és Ég Atya. Ennyit vett el a ma emberétől a világ, amiben élünk, melynek

következménye, hogy nem érdeklik az ősei és fél az utód neveléstől. Nincs múlt és nincs jövő, csak a semmibe rohanó jelen. Ennek megakadályozásában van felelőssége a ma borászáknak.

Csak ezzel a szemmel nézve válhat világossá a mindenkori borász valódi inspirációja, így tekintsünk most mi is, lelki szemeinkre a múlt távolába látó szemüveget véve, egy számunkra szinte felfoghatatlanul nagyobb egyensúly világába.

A mindenkor borászáknak felelősségéről való okfejtésben Gromon Tamás tolmácsolására hagyatkozom. „Nem csak azt mondom, bort árulunk. Az Krisztus vérévé válik. A vér az a dolog, amely a központból áramlik, és az egész szervezetet ellátja, tehát élteni. Mindent az élteni. Az anyagi rendszert a vér élteni. Tehát ilyen szempontból nézve is egyértelmű, hogy a bor a legfontosabb hordozó anyag. Az hordozza az összes szellemi, lelki, érzelmi energiát. Mindennek hordozója, nem csak anyagi szinten. Nem csak fizikai síkon működik, de szellemi síkon is és lelki síkon is. Érdeemes végiggondolni, hogy analogikusan a vérnek milyen szerepe van a szervezetben, és min keresztül működik: a szíven. Mindent ellát a szervezet legutolsó pontját is, mindenhova eljut. Ez azért nem kis szerep. És nem mindegy, milyen minőségben. Pont a minőség a nem mindegy. Bort készíteni nagyon nagy felelősség, főleg Magyaroknak.” (GROMON T. *interjú*, 2015. július 1.)

A bor *hordozza az összes szellemi, lelki, érzelmi energiát*, és a kenyér pedig az anyagit. A küldetéstudat létállapotában élve e felelősség tudata jelenti a jézusi szolgálatot, és hogy mitől jézusi ez a szolgálat? Mert a magyar borászokat kérdeztem. Ez nem csak, hogy ilyen egyszerűnek tűnik, de ilyen egyszerű is.

6.3 „Íme, hitünk szent titka.”

A bor ma megnyilvánuló legkiemelkedőbb szerepvállalása a Bibliában, az Újtestamentumban található és azon belül az Eucharisztia szentségében. Az utolsó vacsorán történtek a vallásalapítás vagy újraalapítás ékes példajaként vonul be minden idők vallástörténetébe. Úgy vélem, a tanulmány szempontjából az Oltáriszentséggel kapcsolatban a Római Katolikus Egyház álláspontja lehetne, hogy viszonyítás alapjául szolgáló legyen. Míg a protestáns vallásoknál az ostyában és

borban az úrvacsora alatt csupán szimbolikusan jelenik meg Krisztus, Róma hitében az Eucharisziában Ő teljes valójában jelenlevővé válik a hívők számára.

„Az Egyház az Eucharisziából él.”(Ecclesia de Eucharistia) Kezdi II. János Pál Pápa 2003-ban kiadott enciklikáját az Eucharisztia és az Egyház kapcsolatáról, mely tanulmány az elkövetkezőkben hivatkozásul szolgál, saját vallási tapasztalataim mellett. Később így erősíti meg a kijelentés fontosságát: „Az Egyház az eucharisztikus Krisztusból él, belőle táplálkozik, tőle nyeri világosságát.”

Az Eucharisztia a harmadik egyházi szentség. Az Egyháznak hét szentsége van, melyet az egyházatyák az 1545-ös Tridenti Zsinaton véglegesítettek. Krisztus által hagyott jelek ezek, a katolikus keresztény élet legfontosabb állomásai, melyek beavatást, gyógyulást és küldetést adnak a hívőknek. A katolikus egyházba való beavatást hivatott szolgálni a Keresztség szentsége, a Bértálás szentsége és az Eucharisztia, vagyis az Oltáriszentség. A gyógyulást hozó szentségek: a Bűnbánat szentsége és a Betegek kenete, míg a hívőkre hagyott küldetések: az Egyházi rend és a Házasság szentsége.

Az Oltári szentség, vagyis az Eucharisztia, rendkívül összetett lény, amely összetettség adódik egyrészt saját személyének misztikumából, másrészt az egyházatyák mindig formálódó értelmezéséből és közvetítéséből, harmadrészt pedig a mindenkori hívek, éljenek ők Alaszkában vagy Dél-Afrikában, mentális és lelki jelenlététől.

A hívő, hogy mennyire tud ráhangolódni a szentség befogadására, mennyire képes átszellemülni és eggyé válni Jézus anyagi, lelki és szellemi valóságával, annak gyötrelmeivel és feltámadásával, az az ő saját, szuverén, más által befolyásolhatatlan hitén múlik.

Emellett az Egyház bármennyire is küzd azért, hogy egy akolba terelje a Föld valamennyi bárányát, még a XXI. század globalizált világában sem jött létre papi szinten egységes szentség értelmezés. Erre utal enciklikájában II. János Pál, mikor így ír: „Bízom abban, hogy Enciklikám hatásosan hozzá fog járulni az elméleti homály oszlatásához és az elfogadhatatlan gyakorlatok megszüntetéséhez,[...]” Ez a probléma már csak a tömegvallások sajátja, jegyzem meg tisztelettel.

„A húsvéti misztériumból születik az Egyház. Éppen ezért az Eucharisztia, ami első sorban a húsvéti misztérium szentsége, az egyházi élet központja”, olvasható az enciklikában. A húsvéti misztérium, mint az eucharisztikus misztérium is, négy nap történéseit foglalja magába, nagycsütörtöktől húsvét vasárnapjáig. A

nagycsütörtökön történtek húsvét vasárnapjának reggelén nyerik el valódi jelentésüket csak úgy, mint az Újtestamentum – káni menyegzőn megelőlegezett – bor misztikája. Az utolsó vacsorán Jézus szájából elhangzó szavak értelme, az apostolok számára a feltámadásakor világosul meg teljes valójában, ekkor értik meg, miért hagyta rájuk akkor testét és véré, örök szövetséget kötve az új kiválasztottakkal. Az apostolok tovább folytatták Jézus megjelentetését, magukba fogadását, szenvedéseinek felidézését és feltámadásának ünneplését, ahogyan azt Krisztus rájuk hagyta az Eucharisztia szentségében. Az Oltáriszentség teszi lehetővé a bor Mennybemenetelét és az isteni földre hozatalát, átjárót képezve a szent és a profán között. A tanulmányban erre már korábban utalva, nem ez volt az első alkalom a bor isteni itallá predesztinálására. Az ember történetében a nagy szertartás mintegy továbbhagyományozásaként jelenik meg Jézus működése, és a szertartásban a bornak betöltött szakrális szerepvállalása (ZELNIK J. 2010.).

Húsvét misztikáját görcső alá véve, és ezen belül az utolsó vacsorára fókuszálva, a Szent Írás szavaiból kiindulva próbáljuk meg megérteni az ekkor történeteket, előtérbe helyezve a bor funkcióját. Az evangélisták által az egyik legjobban megerősített történet ez, melyet Máté, Márk és Lukács is leír, valamint Pál apostol is, Korinthusiakhoz írt első levelében.

„És vevén a poharat és hálákat adván, adá azoknak, ezt mondván: Igyatok ebből mindnyájan; mert ez az én vérem, az új szövetségnek vére, a mely sokakért kiontatik bűnöknek bocsánatára.” (Mt 26,27-28)

„És vevén a poharat, és hálákat adván, adá nékik; és ivának abból mindnyájan; és monda nékik: Ez az én vérem, az új szövetség vére, a mely sokakért kiontatik.” (Mk 14,23-24)

„Hasonlóképen a pohárt is vette, minekutána vacsorált, ezt mondván: E pohár amaz új szövetség az én véremben, mely ti érettetek kiontatik.” (Lk 22,20)

„Hasonlóképen a pohárt is vette, minekutána vacsorált volna, ezt mondván: E pohár amaz új testamentom az én vérem által; ezt cselekedjétek, valamennyiszer isszátok az én emlékezetemre.” (1 Kor 11,25)

Egyszerű és határozott szavak Jézustól, az ünnepélyesség igényével melyek által a bor istenivé emeltetik. Ez a cselekedet tölti meg a bort egy felsőbb tartalommal akkor, és ezek a szavak tartják meg azt mind a mai napig benne. A hagyomány a Szent Írásban maradt ránk és a szertartásrendben maradt fenn, hirdetve az isteni emberbe valóságának jogát és lehetőségét. Így jut a lélek abba a nyugalom

állapotba a földön, mintegy megsejtetve, megelőlegezve a vágyott egyé válást, amely maga az egyházi értelemben vett üdvözülés.

Az nyilván leszűrhető, a jelenséget szavakba önteni képtelenség, akár egy virág illatát. Jézus, bár visszas kijelenteni, de halni készül. Ő tudja, hogy mikor és hogyan kell meghalnia. És már nagyon közeli az óra. Miután megvacsoráltak, az Olajfák hegyére megy néhány tanítványával, ahol szenvednie kell, elfogadnia sorsát, a gyötrelmes halált, mely nagypénteken vár rá. Azonban mielőtt eltávozna a Föld hátáról van még egy feladata. Egy fontos célja, mellyel beteljesíti küldetését, Atyja akaratát. Mindent elrendezett maga mögött, megcselekedte, ami rá kiszabott. Elvárta az összes szálat. Mielőtt magára hagyná a világot, egy valamiről kell még gondoskodnia, mert e nélkül semmivé válik Isten akarata, ez pedig: az emlékezetben maradás. Emléket kell hagynia arról, hogy itt járt! „[...] ezt cselekedjétek, valamennyiszer isszátok az én emlékezetemre.”(1 Kor 11,25) Az isteni mindaddig a földön van, amíg akár egy földlakó is emlékezik rá. Addig van, ami ide kapcsolja, aki adja és veszi az adást. Nincs ez másként az emberekkel sem. Mindaddig, amíg van, ki felidézzé az emlékét, szokásait, szólásait, addig itt van. És így éled újra a szívekben. Ám ahhoz, hogy újraéledjen, meg kell halnia, ahogy Jézusnak sem lehetett más választása.

„Ez az a körforgás, hogy az elmúlás pillanatában jön a következő generáció, aki hasonlóképpen az életet értve, és azt alázattal tisztelve él. És a legfontosabb, hogy az egész életnek az alapköve a szeretet.” (KALÓ I. *interjú*, 2015. június 30.) – „Mondá nekik Jézus: Sohasem olvastátok-é az írásokban: A mely követ az építők megvetettek, az lett a szegletnek feje; az Úrtól lett ez, és csodálatos a mi szemeink előtt.” (Mt 21,42) A szegletkő itt Jézus, vagyis az Atya szeretete, mint az Kaló Imre idézetében is olvasható. – „És a szeretetből indítva, e teremő életnek az örömpillanataiban eljut a csúcsra, majd elmúlik. De amit hátrahagy az újraérlelt az utódgenerációban. Tehát, ha nem halna meg, nem tudna újraéledni. És az elmúlással következik az újraéledés is, mert lesz folytatás. Ez az élet rendje. Mivel generációs rendben van kapcsolódás, a születéssel újjászületik, így van folytatás. És minden ember addig él, amíg az ő életlátásából, életgyakorlatából fakadó életutat járják mások is. Addig ő él.

>Minél nagyobb a szellem, annál több ideig itt marad?< [- kérdeztem.]

A szellemből az, amit az életben az élet szolgálatába tudnak állítani.” (KALÓ I. *interjú*, 2015. június 30.)

A kenyér mellett a bort választja az emlékének közvetítésére, mely által nem a kánai csodára kell emlékezni. Jézus nem azért jött, hogy csodatételeivel meggyógyítson pár embert a földön, és erre vallást építtessen tanítványaival. Azok bizonyosságtétel gyanánt voltak szükségesek, hogy nem e világból származik. „És monda nekik: Ti innét alól valók vagytok, én onnét felül való vagyok; ti e világból valók vagytok, én nem vagyok e világból való.” (Jn 8,23)

Emlékezni a boldogságra kell, a boldogság állapotára, melyet a Jézus társaságában töltött percek, órák jelentettek. Szerették tanítványai, követői, még azok is szerették, akik nem is találkoztak vele, mert rosszat senki sem tudott mondani róla, kivéve a farizeusokat.(Valójában még ők sem tudták „bemocskolni”, minden teológiai csapdájuk elől kitért vagy ellenük fordította.) Önzetlen tette, amit tett. A gyógyításokat, a tanításokat. Szerettek vele lenni, mert kitételek nélkül adott valódi bizonyosságot. Hitet adott, az együttérzés, segítségnyújtás és öröm hitét. A vendéglátás, a vendégszeretet hitét, mert a Föld lakói között ő is kívülálló volt, csupán egy vendég. A kor bűnözőivel, a kalmárokkal, is együtt étkezett, hogy ők is részesüljenek a szeretetből. Ennek kell az emlékezetben maradnia. A józan derűnek, a lelki boldogság kis örömszigetének, amit a szőlőtőbeszéd alapján akár Jézusnak is el lehetne nevezni. Ez maradt az emberre a borral. És még valami: az újjászületés emléke és gyakorlata.

Érdekes a szüretnek szerepét vizsgálni a borászok életében. Számukra mind egy-egy újjászületést jelent. Ekkor egy része a borásznak, amit beleadott a szőlőbe és a borba, annak születésekor újjászületik benne, általa. Ő kint van a szőlejében, és figyel, ápolja, gondozza, a maga belátása szerint formálja. Beleadja a tudását, érzékeit, önmaga egy részét, saját magát, mert máshogy nem megy. És, amikor eljön a szüret, lemetszik a tőkéről a szőlőfürtöt. Saját maga ítéltetik meg a szőleje által, Önmaga előtt. Saját teremtő léte, természetesen tudatában annak, hogy a természet kényének-kedvének mindenkoron ki van szolgáltatva. Minden egyes szüret mérföldkő: az az évi teremtés befejezése; és a szőlőnek nincs érdekében, hogy hazudjon. Az olyan lesz amilyennek a gazdája szerette.

A szőlőnövény is befejezi teremtő munkáját arra az évre, és „készül” a télre. Elmúlik, mert csak így születhet újjá. Hogy miként teszi ezt a növény, és hogyan tenné az ember? Miért viseli megrendíthetetlen alázattal és derűvel az elmúlás tudatának terhét és miért hiszi az újjászületést? Meglehet, az utóbbi állítás igazolja

az előbbit. De ha az újjászületésben megrendül a hit, akkor az elmúlás megélése sem viseltetik már olyan könnyedén, sőt. A kérdésre valódi bizonyossággal még a legbölcsebbek sem tudnak választ adni. Oly sokszor emlegetett, lerágott tézis, hogy éld a napod úgy, mintha az lenne az utolsó. A borásznak szőleje által tényleg a szüret napja az utolsó nap. Mert itt „véget ér” a munka, a teremtés egyik jelentős fázisa. A szőlő minősége, a borászok elmondása szerint, 70-80 százalékban határozza meg az abból készülő bor minőségét. Az, hogy a pincében mi történik, csupán 20-30 százalékban befolyásol, így az egész évben gondosan ápolt szőlőskert gyümölcse, amikor szüretelésre kerül, döntő befolyással bír a bor szempontjából. Tehát a borásznak, küldetésstudata miatt, az év egyik, ha nem a legkitüntetettebb napja ez. Nincs mese, ha jól gazdálkodott, ha nem, ha tudott felelni az egész évben változékony időjárás viszontagságaira, ha nem, ha szerette a szőlejét, ha nem, a szüretnek akkor is meg kell lennie, és a szőlő olyan lesz, amilyen. És a bor is olyan lesz, mert az sem hazudik: világi hatalom ide, vagy oda, az sem érdekli, mennyi van a bankszámlán, az elrontott, gyenge gyümölcsből a világ összes pénze sem csinál jót. Ahogyan a földi élet elmúlásának pillanatában sem váltja meg a gazembert vagyona.

Hogy mit jelent az újjászületés? Valójában mindenkinek mást. A verbális és non-verbális kommunikáció magától értetődő hiányossága, hogy ha valaki mond egy szót, mondjuk eksztázis, biztosan nem gondol akár két ember sem a földön pontosan ugyanarra. Kinek egy szakkönyv találó megfogalmazása befolyásolja erről alkotott gondolatait, kinek egy mámoros élmény, kinek egy szakrális emlék, kinek egy érzéki impulzus, és ezek körülményei és különböző szintjei. Bacsó Andrást mikor arra kértem, ajánljon egy bort egy rég nem látott barátjával való beszélgetéshez a következőket mondta:

„Ugye önként adódik, hogy a pillanat is nagyon magasztos, a pillanat is nagyon érzélem gazdag, és nagyon érdekes, hogy itt nem is lenne szükség olyan borra, ami nagyon sziporkázó és gondolatébresztő és ilyen meditatív jelleggel lenne. Nem is biztos, hogy itt olyan nagy puttonyszámú aszút ajánlanék, őszintén megmondom, hanem lehet, hogy itt én egy alacsony puttonyszámú aszút. Az aszú rögtön ünnepélyessé teszi az alkalmat, rögtön egy picit úgy megemel, fölemel. Rögtön egy kicsit úgy szárnyakat ad. De maga az aszúban lévő finom illatok és zamatok rögtön a második korty után biztos mosolyt fognak csalni az arcunkra. Legyen az a barát nagyon kellemes, legyen az a barát nem annyira kellemes. Az élet nagyon gazdag és nagyon bonyolult tud lenni, és nem biztos, hogy mindig csak

pozitív élményeket él meg az ember társakkal, és nem biztos az, hogy csak a pozitív élményekből épül az ember. Néha a negatív élményekből is többet lehet akár épülni, mint a pozitív élményekből, és nem biztos az, hogy mindig csak olyan ismerősökkel találkozik az ember, akivel csak pozitív élményeket élt meg. Éppen ezért fontos az, hogy bár eltelt sok idő, de meg tudunk újulni, újra tudunk egymásnak valamit mondani, újra tudunk mosolyogni egymásra, és egy finom borral egy kicsi kis boldogságot átadni, egy kicsi kis örömet szerezni. Egy szép 3 puttonyos aszú, 2011-es vagy 2009-es évjárat eleganciájával, kicsi gyümölcsös, friss gyümölcsösségével, nagyon szép egyensúlyaival egy harmóniát tükröz, egy egyensúlyt tükröz, frissességet tükröz, fiatalságot tükröz, és még akkor is, ha idősek vagyunk, tudjuk azt bizonyítani, hogy sok idő eltelt, de meg tudunk újulni, tudunk örülni egymásnak, tudunk örülni a szépségnek. Még érzékeljük a finomságot, még érzékeljük a szépséget.” (BACSÓ A. *interjú*, 2015. szeptember 3.)

„Meg tudunk újulni”, ez kétszer is szerepel a fentebbi monológban. Elsőként ez mutatja azt, hogy bora által megújul a borász, mintha a borral is, Kaló Imre szavával élve, egy utódgenerációt hagyna maga után. Emellett a bor tulajdonságai által is megújul: először, hogy van közös nevező, érdek, érték, valami közösség, „újra tudunk egymásnak valamit mondani” [...] „tudunk örülni egymásnak, tudunk örülni a szépségnek.” Tudnak beszélni az élet élvezetéről, az apró örömekről, a nagy csapásokról, a kis eltérésekről, az egyéni nézőpontokról, a saját tapasztalatokról. Akár a borról is, hogy az milyen. Vagy a bor beszél helyettük, mi több a borász helyett is. A kommunikáció, az együttlét örömeinek legfontosabb kifejeződése, mely megmutatkozik az egymás véleményének tiszteletben tartásában, a figyelemben és megértésben, a társas létélmény által megélt hatások okozta örömezetben, mely körülmények a megújulásra való képességet hivatottak közölni.

Kaló Imre, az első nagy szerelmi bánathoz egy hét éves rozét ajánlott, és hogy miért ezt, annak az ő értelmezésében szintén köze van az újjászületéshez:

„Egy ilyen érlelt rozét ajánlok. Mert abban ott van a gyümölcsös elegancia azzal az érettséggel, hogy ne bánkódj, mert ez az élet rendje. Nem mindig úgy történik, ahogy te akarsz, és alkalmazkodj ahhoz, ami történt, és vidítsd fel magadat azzal, hogy bármikor ihatsz, úgymond látszatra elmúlt bort, mások által hihetetlennek tartott évjáratos rozét úgy, hogy újratündököl benne az az élet, ami a csalódásoknak oka volt.” (KALÓ I. *interjú*, 2015. június 30.)

Az utolsó mondatrész értelmezésére akár külön tanulmányt lehetne írni, ám ettől jelen esetben eltekintek. A bor mámorában ismét feltűnik a fájdalom, és mintha érzékelnék is azt, mindazonáltal a boron keresztül élve meg újra a csalódást már nem negatív az élmény, hanem egyfajta isteni tapasztalás. („újrátündököl benne”) Újraéled az élmény, de így már kívülről tekintünk vissza, bölcsebben és talán a valódi igazságban, a rendező szemével.

Mindent összevetve, az interjúk és az Új Testamentum alapján úgy vélem, az újjászületés a menj tovább parancsa. Nem beleragadni az életbe, az adott élethelyzetbe. Tudni változni, tudni változtatni. Tudni lépést tartani a változással, mindig másnak örülni. Mert ez szükséges a megtapasztaláshoz. Ahogy Szepsy István mondta, Isten mindentudásához szükséges az emberen keresztül a földi létélmény megtapasztalása. Ez a munka a szőlőben végzett munkaként jelenik meg az Újszövetségben, a már említett szőlőtőbeszédben (Jn 15), amely a belsőkben végzett munkát hivatott szimbolizálni, ami tartalommal tölti meg a földi életet, vagyis megtapasztalással.

Három élethelyzethez ajánlották boraikat a borászok az interjúban, ám a túra kezdetét követően mindig hozzátettem egy negyediket is még kíváncsiságból. Az volt a célom a negyedik kérdéssel, illetve élethelyzettel, hogy valamilyen képet kapjak a kérdéssorral, a tárgyalt témával, és magával a munkával kapcsolatban. Feltett szándékom volt, hogy a kérdéssor összeállításában a Pannonhalmi Apátság szerzeteseinek segítségét kérem. Pannonhalma a kelet-közép-európai régió katolikus hitéletének egyik központja, és itt van jelen legkoncentráltabban és leghitelesebben, több mint ezer évet átölelően, a keresztény szakralitás és borkultúra együttállása. Sajnos nem tudtunk találkozót egyeztetni, ám még így is két napot az Apátság szálláshelyén töltöttem. Ez idő alatt találkozhattam Liptai Zsolttal, az Apátsági Pincészet főborászával, akivel így ahelyett, hogy az, akkor már meglevő kérdéssor került volna finomításra és pellengére, rögtön a mélyvízben tesztelhettem az interjú vázát. Ezért a visszajelzéseket a témára, a módszerre, akár magára az interjú hangulatára nagy kíváncsisággal figyeltem a beszélgetés során. De akárcsak az, ahogyan a témára nem lehet egyszerűen csak egyenesen rákérdezni, vagyis hogy mennyire van jelen a jézusi borszemplélet az adott borász borértelmezésében, úgy erre sem lehetett egyértelműen rákérdezni, mert abból nem jött volna ki a kíváncsiságom tárgyát képező árnyalt válaszadás. Ezt az első interjúnál belátva, kénytelen voltam a

kérdéssor végére, az utolsó kérdésblokk mintegy kiegészítéseként hozzátoldani egy legutolsó, ellenőrző próbát. Szintén arra kértem meg az interjú alanyát, hogy ajánljon bort az övéi közül, ám olyan dologhoz kellett ajánlania, amit nem tudott függetleníteni az interjútól, amit, bár közvetetten, viszont félreérthetetlenül kénytelen kapcsolni a beszélgetéshez és a témához, és annak hangulatához. Nem élethelyzetet adtam meg, hanem személyt. Arra kértem őket, hogy nekem ajánljanak egy bort, így ők ez által finoman, szinte észrevétlenül értékelték a kérdéssort, ami remek visszajelzésnek bizonyult, és a legtöbb esetben megkoronázta a beszélgetést.

Ezen megfontolásból Bacsó András kommentálására hagyatkoznék az összegzés bevezetésének megfogalmazásában.

7 Epilógus

„Neked a 2005-ös Orémus Nektár, a 2005-ös Orémus Esszencia. Az egy tipikusan olyan bor, ami átível évszázadokon keresztül, és valahogy mindig betöltötte azt a küldetést, amiről, hát a mai nap úgy valahogy beszéltünk itt a bor mitikus, mitológiai és spirituális jellegén keresztül. Évszázadokon átívelő bor, hihetetlenül egyedi, hihetetlenül egyéni, hihetetlenül gazdag. A meditáció bora, tipikusan a meditáció bora. És, mint ahogy a neve is mondja, a nektár szó; a nektár szónak is hihetetlenül mitikus hatása van. Az ember közelebb kerül Dionüszoszhoz, ha egy korty nektárt kóstol, mintha csak egy száraz furmintot kóstol. Az ember közelebb kerülhet Dionüszoszhoz, Istenhez, lélekhez, emberhez. Mindahhoz a magasztos dologhoz, amit, ha jól értem, akkor a boron keresztül meg akarsz fogalmazni. Hát sok sikert!” (BACSÓ A. *interjú*, 2015. szeptember 3.)

A nagy dolgok teremtésére való képesség egy olyan állapot, melynek legnagyobb buktatója és veszélye az, ha azt hiszi az ember, hogy a teremtett érték, az csak az ő érdeme, egyszerűen szólva, ha hiú. Mert a fény soha sem önfény. (MÜLLER P. 2001.) A borász foglalkozásával, ha valamit kívülről megtanul, az ennek a bölcsességnek a leckéje. Mert a csontjában érzi. Érzi minden porcikájában, mert éreztetik vele. Éreztetik vele a napsütéses órák, a szelek, a viharok, az esős őszi napok, a növények, az állatok, de legfőként maga az erjedés csodája. Olyan tanítás ez, amelynek tudata és gyakorlása nélkül nincs egészséges ember. Aki magából él az feléli önmagát.

„[...] Az ember semmit sem vehet, hanem ha a mennyből adatott néki.” (Jn 3,27)

„Önző tudással a világot tönkre lehet tenni. Látjuk is manapság. Önzetlen tudással a világot meg lehet menteni. Az önzetlen tudást úgy hívják: szeretet.” (MÜLLER P. 2001, p.218)

Általam a legfontosabbnak tartott dolog, amivel találkoztam valamennyi borással folytatott interjú alatt, az a nyílt tekintet és a derű. Jó néhányan közülük elég sok telet megélték már, sok gondot, sok bajt, tragédiát. Emellett semmivel sincs könnyebb dolguk, mint akármelyik más szakmában dolgozó embernek. De mégis, a végső benyomás velük kapcsolatban számomra még a vártnál is meglepőbb. Meglehető nyitottság, nyugalom és jó hit. Megrendíthetetlen hit a jóban, abban, hogy

amit tesznek, azt nem véletlenül teszik, és ahogyan teszik azt, az tudatos megfontolás folyamatának eredője. Ebben úgy vélem a legnagyobb szerepe annak a tápláléknak van, aminek a gondolatával nap mint nap kelnek és aminek a közvetlen megtapasztalásával a legtöbb este aludni térnek.

Hogy megjelenik-e a jézusi borszemplélet a magyar borászok egy-egy neves képviselőjének borszempléletében? Az ítélet a tanulmány végére érve, úgy vélem, megszületett. Az ügy tárgyalása precedens értékű, ám vitathatatlan és egyhangú a döntés: megjelenik. A dolgozatban vizsgált bibliai idézetek és a megkérdezett borászok világlátásának archivált verbális megnyilvánulásai láthatóvá tett módon, érintik, kiegészítik, sőt, sok esetben fedik egymást. Úgy vélem, a számok nyelvére fordítani az eredményt, vagyis, hogy melyik borász interjújában, mennyi újszövetségi utalás, részleges azonosság, és mennyi egymásnak teljesen megegyeztethető tézis, gondolat és világnézet merül fel, bonyolult és felesleges. Mint ahogyan a pincér nem számolja a vendégtől kapott elismerő mosolyok számát, a felettesétől kapott biztató szavakat és a munkatársaival közösen megélt örömpillanatokot. Ezek sokkal inkább meghatározzák az ember sikereit az életében és a szakmában, mintha azt a számok nyelvén olvasnánk. Ennek a szemléletnek nincs mércéje, nem lehet osztályozni, egységében alkot egészet, amelyet ennek megfelelően kell kezelni. Így azt a kérdést, amely vizsgálatom alapját képezi, miszerint a jézusi borszemplélet milyen mértékben jelenik meg a megkérdezett borászok borszempléletében, a tanulmányt végigolvasva, mindenkinek saját, szuverén joga eldönteni. Az, hogy ki mennyire tudja azonosítani a két vizsgált borszempléletet a tanulmány alapján, azt a saját érzéseire hallgatva, szabadon módjában áll meghatározni. Ám ez nem lesz egyszerű, mert tudni illik lehetetlen.

Jézus igéje az *önzetlen szeretet*, melynek nincsenek fokozatai.

8 Felhasznált irodalom

HAMVAS BÉLA, (2000). *A bor filozófiája*, ISBN 963-85878-06, EDITIO M Kiadó KFT., Budapest

ZELNIK JÓZSEF, (2010). *A nagy szertartás*, ISBN 978-963-6622-75-6, Kairosz Kiadó, Budapest

OSZTRÓVSZKYNÉ DR. E. NÉMETH ÁGNES, (1932). *A bor az ember életében*, „Pátria” Irodalmi Vállalat és Nyomdai Részvénytársaság, Budapest

ANSELM GRÜN, (2012). német nyelven, *Der Wein. Geschenk des Himmels und der Erde*, (2013). magyar nyelven, *A bor, ég és föld ajándéka*, ISBN 978-963-9053-92-2, Bencés Kiadó és Terjesztő Kft., Pannonhalma

II. JÁNOS PÁL PÁPA, (2003. április 17). „Az Egyház az Eucharisziából él”(Ecclesia de Eucharistia), fordította: Dr. Diós István

MÜLLER PÉTER, (2001). *Jóskönyv*, ISBN 963-0080-49-4, Doctor Herz BT., n.p.

NOMEN NESCIO, (2009). *Bűn. Igazság. Ítélet.*, ISBN 978-963-9916-42-5, novum publishing kft., Sopron

9 Interjúlista

BACSÓ ANDRÁS., 2015. szeptember 3.

BOCK JÓZSEF, 2015. július 6.

CSÉPE ATTILA., 2015. június 17.

FÖLFÖLDI BÉLA, 2015. augusztus 1.

GERE ATTILA, 2015. július 7.

GROMON TAMÁS, 2015. július 1.

KALÓ IMRE, 2015. június 30.

LIPTAI ZSOLT, 2015. június 24.

LOSONCI BÁLINT, 2015. június 20.

DR. LŐRINCZ GYÖRGY, 2015. július 1.

SZENTESI JÓZSEF, 2015. november 13.

SZEPSY ISTVÁN, 2015. július 2.

TIFFÁN EDE, 2015. július 8.

VARGA LÁSZLÓ, nyugalmazott református lelkész, 2015. június 18.

VIDA PÉTER, 2015. július 9.